

Tweede Kamer, 35e vergadering

Woensdag 11 december 2024

Aan de orde is het **debat** over **het opnieuw uitstellen van de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten**.

Termijn inbreng

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het debat over het opnieuw uitstellen van de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten. Ik heet de leden van de Kamer van harte welkom. Ik heet de minister in vak K van harte welkom. Ik heb ook meteen een mededeling. Het kan zijn dat wij moeten schorsen in verband met een nog te voeren tweeminutendebat JBZ-Raad, oftewel asiel, omdat de minister aansluitend naar Brussel moet. De verwachting is dat dit tussen 15.05 uur en 15.15 uur plaats zal moeten vinden. Ik zal de Kamer daarvan op de hoogte houden, maar dan is dit alvast de vooraankondiging.

Dan heet ik nu mevrouw Patijn van de fractie van GroenLinks-PvdA van harte welkom en geef ik haar het woord voor haar bijdrage. Gaat uw gang.

Mevrouw Patijn (GroenLinks-PvdA):

Dank, voorzitter. Ook als een werkgever volgens de regels werkt, is het leven van een arbeidsmigrant zwaar. Je deelt een kamer met een vreemde en een keuken en badkamer met zes anderen, de werkdruk is hoog en in de plaats waar je woont, hoor je er niet bij. Je probeert zo veel mogelijk geld naar huis te sturen, maar het leven in Nederland is duur en het minimumloon is laag. Als je mazzel hebt, kan je één keer per jaar naar huis, waar je familie en vrienden steeds meer vreemden zijn geworden. Aangrijpend is de eenzaamheid. Nog heftiger zijn de vele, vele verhalen van de mensen die werken via foute uitzendbureaus, waar onderbetaling, uitbuiting en oplichting aan de orde van de dag zijn. Daarbij zijn mensen gereduceerd tot gebruiksvoorwerp, met de arbeidsmigranten als importproduct van de handel in werk.

Terwijl we dat allemaal weten, gebeurt er niets. Het blijft bij onderzoek en praten. Waar is de daadkracht van deze minister? De wet die eindelijk een vergunningsplicht voor uitzendbureaus zou invoeren, is voor de tweede keer uitgesteld. Het uitstellen van de Wtta is onacceptabel. Kan de minister uitleggen hoe dit kon gebeuren? Hoe kon het dat de minister er zo laat pas achter kwam dat Justis de wet niet kon uitvoeren? Waarom is er niet eerder naar alternatieven gekeken? En kan de minister vertellen wanneer de wet wel in werking zal treden? Vier jaar na het rapport-Roemer lijken de problemen alleen maar groter. Maatregelen kunnen niet langer uitblijven.

Voorzitter. In Den Haag, Rotterdam, Rozenburg, Tilburg, Boxtel, Horst aan de Maas en vele andere plaatsen kan niet gewacht worden op de Wtta. Er móét iets gebeuren, dan maar op lokaal niveau. Neem Zaanstad, waar lokaal vestigingsvergunningen voor glazenwassers zijn vereist. Is de minister bereid om een pilot op te starten met de VNG om lokaal vestigingsvergunningen in te voeren voor uitzendbureaus? Is hij bereid daarbij het geld voor extra handhavingscapaciteit, dat de minister bedacht heeft voor de Arbeidsinspectie, in te zetten voor lokale handhaving?

Schijnzelfstandigheid van de arbeidsmigranten groeit. We weten dat arbeidsmigranten met busjes naar de Kamer van Koophandel gebracht worden en door een tussenpersoon ingeschreven worden als zzp'ers. Deze mensen zijn geen ondernemers. Dit zijn mensen die rechteloos gemaakt worden met dit soort handelingen. Is de minister bereid om de beleidsregels voor inschrijving bij de Kamer van Koophandel zo aan te passen dat mensen zich pas kunnen inschrijven als ze bij een gemeente ingeschreven staan in het bevolkingsregister?

Voorzitter. Een van de problemen is de onbekendheid van arbeidsmigranten met hun rechten. De website workinnl.nl is onbekend bij arbeidsmigranten. Zou het niet mooi zijn als op de loonstroken van mensen standaard een verwijzing naar de website staat? En is de minister bereid werkgevers die werken met arbeidsmigranten, hiertoe te verplichten?

Tot slot heb ik nog één punt. Op dit moment worden wel boetes opgelegd voor overtredingen van de Wet minimumloon, maar vordert de Arbeidsinspectie niet dat werknemers alsnog het juiste loon

doorbetaald krijgen — bizar! Zo heeft de arbeidsmigrant niets aan de handhaving. Kan de minister aangeven waarom dit nu niet mogelijk lijkt en wat ervoor nodig is om dit toch mogelijk te maken?

Voorzitter. Wij doen concrete voorstellen die relatief makkelijk in te voeren zijn. Ik stel voor dat de minister stopt met studeren en praten, en gaat handelen. Zorg dat werkgevers hun rol gaan pakken. Zorg dat werkgevers mensen zelf in dienst nemen. Zorg dat de economie aangepast wordt. Kies voor arbeidsmigranten en niet voor een lagelonen economie waarvan alleen de aandeelhouders profiteren.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan nodig ik nu de heer Aartsen van de fractie van de VVD uit voor zijn bijdrage. Gaat uw gang.

De heer Aartsen (VVD):

Dank, mevrouw de voorzitter. De VVD baalt ervan dat deze wet, deze noodzakelijke wet, voor een tweede keer is uitgesteld. Dat is echt een zware tegenvaller, helemaal nadat wij nota bene als Kamer zelf hebben moeten bidden en smeken om een uitvoeringstoets, die niet standaard was meegestuurd. Dat is jammer, want daardoor zetten we de boel echt op achterstand. Wat ons betreft moet er echt iets gaan gebeuren om de malafide uitzendbureaus te gaan aanpakken. Die problemen zijn veel en veel te groot geworden. Ze zorgen namelijk voor grote problemen voor arbeidsmigranten zelf — mevrouw Patijn beschreef dat heel keurig — maar het zorgt er ook voor dat er oneerlijke concurrentie plaatsvindt met al die ondernemers die het wel goed doen, die wel hun beste beentje voorzetten en ervoor zorgen dat ze zich netjes aan de regels houden en een goede situatie creëren. Daarnaast zien we dat de maatschappelijke problemen rondom het thema arbeidsmigratie steeds groter worden. Denk aan dakloosheid, verslavingsproblematiek en verloedering van wijken. Door deze Wtta nu weer uit te stellen, komen de oplossingen daarvoor niet dichterbij.

Ik wil eigenlijk drie punten maken in dit debat. Allereerst: laten we ervoor zorgen dat we het uitstel van deze wet tot een minimum weten te beperken en van uitstel geen afstel komt. Op dit moment zijn er twee mogelijke toelatingsinstanties in beeld: SZW zelf en de Dienst Justis. Mijn vraag aan de minister is: waarom gooien we niet alle ballen op de uitvoeringsorganisatie binnen SZW zelf? Ik bedoel dat we die keuze nu al maken en zeggen: laten we dat spoor volgen en alle effort erop inzetten om dat mogelijk te maken. Ik denk dat dat veel effectiever is. Kan de minister ook toezeggen dat een inwerkingtredingsdatum van bijvoorbeeld 1 maart 2026 wel haalbaar is, als 1 januari niet haalbaar is? Kan hij iets meer zeggen over het beeld dat hij nu zelf heeft ten aanzien van de inwerkingtredingsdatum?

Een ander punt. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Kamer en kabinet. Het gaat over de wetsbehandeling. Ik zou het zonde vinden als we door onduidelijkheid over de uitvoering niet kunnen doorgaan met een goede, inhoudelijke wetsbehandeling. Dat is spannend; dat geef ik eerlijk toe. Maar ik wil wel kijken of we dat als Kamer kunnen doen. Ik kijk dan ook naar de minister. De minister zal dan duidelijkheid moeten geven, in ieder geval over welke richting hij op wil met de uitvoering. Maar hij zal ook een aantal waarborgen duidelijk moeten maken. Een van de waarborgen die wij bijvoorbeeld willen, ziet op: hoe houd je de kosten van zo'n TI goed in de hand, zodat ondernemers niet te maken krijgen met blanco cheques? Dat kun je aan de voorkant organiseren zonder dat dat in het wetstraject en in de uitvoering problemen oplevert. Ik ben benieuwd welke de ambitie de minister zou hebben ten aanzien van de inhoudelijke behandeling van deze wet hier in de Kamer. Tot slot moeten we zorgen dat we in de tussentijd blijven doorgaan met de aanpak van misstanden. Ik zou het zonde vinden als we blijven wachten tot deze wet er eindelijk is.

Er zijn een aantal concrete dingen die we kunnen doen. Ik zou ze graag even willen aflopen. Een optie is namelijk om te kijken of we de keurmerken SNA en SNF niet breder kunnen toepassen. Ik geef gelijk toe: dat is suboptimaal. Maar iets is beter dan niets. Is de minister bereid om de cao-partners op te roepen om die twee keurmerken in ieder geval zo snel als mogelijk in alle cao's toe te gaan passen waar veel gebruik wordt gemaakt van arbeidsmigranten? Een ander punt is de Arbeidsinspectie zich direct op sectoren te laten richten waar deze situaties voorkomen. Een ander punt dat wij graag zouden willen, is tempo maken met het aanpakken van

doordetacheringderdelanders. De minister geeft nu aan dat we daar pas in de zomer van 2025 duidelijkheid over krijgen, terwijl de Kamer al een aantal keren heeft gezegd: laten we die Europese implementatiewet nou aanpassen. Dat kunnen we hier gewoon doen. Ik kan het wetsartikel bijna aanwijzen. Dan is het aan Brussel om daar vervolgens iets van te vinden. Maar ik ben ervan overtuigd dat wij kunnen staan voor onze eigen nationale competentie door te zeggen dat we dit soort doordetacheringen van mensen van buiten de Unie naar binnen de Unie niet meer in Nederland willen hebben. Laten we hier in de Kamer ook een beetje politiek lef tonen om dat te doen.

De voorzitter:

Kijk, daar was de punt. Er zijn twee collega's die graag een vraag willen stellen. Ik heb niet gezien wie er als eerste was, dus misschien kan er een soort van gentlemen's agreement zijn. Nu niet naar elkaar wijzen, want dat helpt de voorzitter niet! De heer Ceder.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Volgens mij haakten we aan op hetzelfde punt, want we liepen tegelijkertijd naar voren.

Maar als ChristenUnie willen we dat er snel stappen gezet worden, want het duurt gewoon veel te lang. Volgens mij hoor ik mijn collega zeggen: desnoods behandelen we het en dan moet de minister er maar gaandeweg voor zorgen dat er voor de behandeling duidelijkheid is. Ergens kan ik u daarin wel vinden, maar ik vraag me af of hoe serieus u daarin bent. Ik denk namelijk dat ik er dan ook een motie over wil indienen, om er toch een richting in te schieten. Ik kom namelijk net uit een asieldebat, en daar speelt eigenlijk dezelfde situatie. Er zijn wetsvoorstellen waarvan iedereen zegt: uitvoeringstechnisch blaas je hiermee de rechtspraak en de IND-keten op. Maar het wordt toch doorgezet, omdat we het belangrijk vinden. Daar heb ik wat vraagtekens bij.

De heer Aartsen (VVD):

Dat is een beetje een manke vergelijking, maar goed.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Maar naar analogie daarvan vind ik wel: datgeen wat je belangrijk vindt, geef je voorrang en snelheid. We hebben geen noodwet ... Ik bedoel: de coalitie heeft in al haar wijsheid geen noodwet arbeidsmigratie afgekondigd. Dat is prima, maar dit is heel urgent. Ik zou graag aan de heer Aartsen willen vragen of dat een retorisch betoog was. Of kunnen wij hierbij als Kamer gewoon het kabinet bijsturen? Dan zeggen we: "We gaan dit wetsvoorstel gewoon snel behandelen. We weten dat er nog wat haken en ogen zijn. Maar wanneer we deze norm stellen, weten de mensen in ieder geval waar ze aan toe zijn. Daarmee kunnen we zorgen dat de uitbuiting en ook de afwenteling op de maatschappij eindelijk tot een einde komen." Kunt u mij daarin volgen en steunen?

De voorzitter:

Ik ga de heer Ceder nog even onderbreken of eigenlijk de heer Aartsen. Ik ben heel soepel qua interrupties, maar ze moeten wel wat korter zijn. Ik hoop dus dat u en de andere Kamerleden die uitnodiging tot u nemen.

De heer Aartsen (VVD):

Ik kan voor een groot gedeelte meegaan in het betoog van de heer Ceder. Ik zou het zonde vinden als wij wachten tot er een ei is gelegd ten aanzien van welke instantie de uitvoering exact gaat doen. Het zou voor de wet natuurlijk niet uit moeten maken of organisatie A of organisatie B de wetten uitvoert. Ik ben bereid om daarvan te zeggen: ik laat me over de twijfels die ik heb graag overtuigen door de minister, en als ze mij voldoende waarborgen geeft om te zorgen dat het in die uitvoering goed gaat, dan kunnen wij alvast starten met de inhoudelijke bijdrage. Daar zeg ik dan wel bij: dan vind ik dat de minister ook moet leveren ten aanzien van een aantal inhoudelijke waarborgen.

Een van de vragen die ik had en nog steeds heb, gaat over het betalen van leges. We weten nu niet of dat €10 of €100 of €10.000 aan leges is voor die toelatende instantie. Dat zijn wel belangrijke zaken voor mij om te weten voordat ik voor een wetsvoorstel stem, want ik wil weten welk tarief wij ondernemers gaan vragen. Dan hoef ik het exacte eurobedrag niet te weten, maar ik wil wel de juiste waarborgen in die wet zien en ik wil ook de antwoorden van de minister zien, die ook onderdeel uitmaken van de wetsgeschiedenis, om te weten: hoe gaan we dat afkaderen en hoe zorgen we ervoor dat dat niet een koekoeksjong wordt dat steeds groter wordt, terwijl de factuur

vervolgens naar goedwillende ondernemers wordt gestuurd? Als de minister mij tijdens de wetsbehandeling antwoord kan geven op dat soort inhoudelijke vragen — dat kan schriftelijk, dat kan plenair, dat kan allebei — ben ik bereid om er ook een stukje versnelling op te zetten. Ik zou het namelijk zonde vinden als wij de vertraging laten voortduren vanwege het niet plenair behandelen hiervan.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dat is in ieder geval een stap in de juiste richting. Ik denk dat het belangrijk is om duidelijkheid te geven aan de bedrijven. Tegelijkertijd zijn leges voor zover ik weet bijna altijd kostendekkend. Die worden ook vastgesteld in lagere regelgeving, dus dat weerhoudt volgens mij het inhoudelijke debat niet, maar ook gewoon het vaststellen van de wet niet. Ik meen te proeven dat de heer Aartsen zegt dat als ik met een voorstel kom om 'm snel te behandelen, de VVD dan zegt: daar gaan we voor, mits er duidelijkheid komt over de waarborgen of de toezegging dat het in lagere regelgeving vastgesteld wordt. Dat staat een inhoudelijke behandeling dus niet in de weg.

Dan kom ik dus toch bij het punt dat de heer Aartsen aangeeft dat het belangrijk is dat het qua uitvoering klopt. Maar dat vindt de coalitie toch niet per se? Nogmaals, ik kom net uit een asieldebat waarin dat het argument is, maar er wordt gewoon gas gegeven. Ik zeg niet dat dat mijn punt is, maar ik hoor hier een terughoudendheid die ik niet vind passen bij een coalitie die zegt: lef en trots hebben, is soms ook doorpakken. Ik vraag me af of dat ook voor arbeidsmigratie geldt, want juist daar is de urgentie, gezien de aantallen, misschien wel het hoogst.

De heer **Aartsen** (VVD):

Volgens mij hoort de heer Ceder mij niet. Ik zeg juist: laten we proberen ook met deze wet door te pakken. De enige voorwaarde die ik daaraan stel, is dat de minister in antwoord op reële, inhoudelijke vragen tijdens die wetsbehandeling — ik vind namelijk dat we wetten wel fatsoenlijk moeten behandelen — dan niet tegen mij zegt: sorry, geacht Kamerlid, daar kunnen we nog geen antwoord op geven, want dat ligt nog bij de uitvoering. Dan wil ik dat hij mij daar inhoudelijk comfort op biedt, dat we daar inhoudelijk over kunnen discussiëren en dat we dat kunnen afkaderen, omdat het belangrijk is dat het onderdeel uitmaakt van de wetsgeschiedenis. Maar nogmaals, dat kost ons een dagje of één, twee, maximaal, en dan hebben we die wet behandeld in het nieuwe jaar. Alleen, dan vind ik het wel belangrijk — vandaar mijn oproep — dat het kabinet zegt: wij zijn bereid ons niet te verschuilen achter de uitvoering, maar een aantal piketpalen te slaan bij die wetsbehandeling. Wat mij betreft kunnen we het dan snel behandelen.

De heer **Van Kent** (SP):

De SP is het met de VVD eens dat die wet er snel moet komen ...

De heer **Aartsen** (VVD):

Mooi.

De heer **Van Kent** (SP):

... maar er is wel vertraging. Ik wil de VVD vragen of ze de minister, samen met de SP, ertoe wil oproepen om serieus werk te gaan werken van het uitzendverbod in de vleessector, want het is een ongelofelijke, onmenselijke puinhoop in de slachthuizen. De gesprekken daarover zijn op 3 juni van dit jaar gestart. Is de heer Aartsen het met ons eens dat dat uitzendverbod er na een jaar toch echt wel moet komen? Als het op 3 juni volgend jaar niet is geregeld en niet is opgelost, dus als er dan nog steeds malafide uitzendbureaus zijn, moet dat verbod er komen. Is de heer Aartsen dat met ons eens?

De heer **Aartsen** (VVD):

Zover zijn wij als VVD niet. De Wtta-eis is de facto een uitzendverbod, maar dan voor partijen die er een potje van maken, in plaats van voor hele sectoren. Dat vind ik net een andere benadering. Daarom roepen wij het kabinet er samen toe op om ervoor te zorgen dat die wet er snel komt, omdat we dit dan in ieder geval kunnen organiseren. Daar geef ik op dit moment even voorrang aan.

De heer **Van Kent** (SP):

Volgens mij begrijpt de heer Aartsen het niet. De wet is uitgesteld. Volgens mij is het onze ereschuld om er in de tussentijd voor te zorgen dat er wel degelijk wordt ingegrepen. De vleessector heeft al honderdduizend kansen gehad. Het zijn halve criminelen; het zijn misdadige

uitzendbureaus. Zo ontslaat bijvoorbeeld Horizon of Flexcraft meer dan de helft van de mensen op staande voet. Die werken dan bij Vion, een van de grootste slachthuizen in Nederland. Wanneer is voor de VVD dan de maat vol? Wanneer zegt de VVD dan: er moet een verbod komen op het gebruikmaken van uitzendkrachten, want wij accepteren niet dat mensen nog langer zo worden misbruikt in die slachthuizen?

De heer **Aartsen** (VVD):

De maat is al vol. Als mensen nu de wet overtreden — de heer Van Kent gebruikte het woord "misdadig" en het concept van "misdaad" is dat je de wet overtreedt — moet de Arbeidsinspectie, de politie of een andere instantie daarop afstappen om de wet te handhaven. Alles wat de heer Van Kent opnoemt, mag nu al niet. Daarom ook mijn pleidooi zojuist: laten we kijken of we ervoor kunnen zorgen dat we de Arbeidsinspectie gericht op dat soort sectoren afsturen en dat we daar gericht op gaan handhaven. Want als die wetten nu al worden overtreden, moet daar nu al op worden ingegrepen. Ik zal ook nog een aantal andere voorstellen doen om die problemen aan te pakken, maar mijn prioriteit is nu echt om ervoor te zorgen dat we de Wtta snel kunnen invoeren. Dit vind ik nog een aantal stappen te ver gaan.

De **voorzitter**:

Afrondend op dit punt.

De heer **Van Kent** (SP):

Dit is al jaren het verhaal. Steeds krijgt de sector een nieuwe kans. Steeds worden er gesprekken georganiseerd, nu ook weer. Op 3 juni zijn de gesprekken begonnen. Toen is afgesproken dat we ervoor zouden zorgen dat die malafide uitzendbedrijven er binnen een jaar uit zouden zijn, dat we die niet meer zouden terugzien bij de slachthuizen. Als die afspraak na de zoveelste kans niet wordt nagekomen, is het minimale toch wel dat er vanaf 3 juni volgend jaar een uitzendverbod in de vleessector komt? Want ze hebben de boel keer op keer gefleest en verprutst en ze hebben arbeidsmigranten daarvoor de rekening laten betalen. Als de VVD daar weer van wegkijkt, maakt de VVD zich er medeverantwoordelijk voor dat die situatie blijft voortbestaan.

De heer **Aartsen** (VVD):

Dat laat ik mij niet zeggen. We hebben als VVD nu tal van voorstellen gedaan om de misstanden aan te pakken. Een van die voorstellen is de versnelling van de Wtta. Ik kom met voorstellen om doordetachering aan te pakken. Wij hebben laatst nog voor het bestuursverbod gepleit. Dat zou ik een goede maatregel vinden, met een afschrikkende werking. Je kunt niet op ieder bedrijventerrein zelf gaan controleren — dat is een onmogelijke taak — dus je moet zorgen voor een fatsoenlijke afschrikking. Daarom hebben wij vorige keer ook gepleit voor meer boetes en voor een bestuursverbod. Dat hele instrumentarium zul je moeten inzetten. Ik zou er vooral voor willen pleiten om de minister er met zijn mensen voor te laten zorgen dat we een versnelling zetten op de behandeling van de Wtta, zodat die maximaal twee maanden vertraging oploopt. Als je daar volle bak mee aan de slag kunt gaan, heb je een structurele en brede oplossing, die volgens mij moet gaan werken.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik hoor de VVD over heel veel haast spreken: opeens moet alles in maart geregeld zijn wat in januari niet geregeld kan worden. Ik ben daar niet zo optimistisch over. Mijn zorg zit dan ook bij de vraag: wat dan wel? We kunnen erop rekenen dat er voor '27 niet gehandhaafd zal worden op de Wtta. Ik denk dat we daar echt van uit moeten gaan. Ik ben benieuwd wat de minister daarover gaat zeggen. Ik hoor concreet alleen niks anders dan voorstellen die eerst uitgewerkt moeten worden en "doordetachering". Wat wilt u nou precies? SNA in cao's? Dat is jaren geleden al gebeurd, alleen heeft de FNV gezegd: wij doen dat niet meer, want dat gaat niet goed met SNA; het certificaat werkt niet. Al dat soort voorstellen bestaan allang of zijn alweer afgeschoten. Wat gaat de VVD uiteindelijk concreet doen om te zorgen dat de positie van mensen beter gaat worden?

De heer **Aartsen** (VVD):

Laat ik dat eerste voorstel bij de kop pakken. Ik vind dat wij de implementatierichtlijn, de Detacheringsrichtlijn 2020, zouden moeten aanpassen, zodat je de doordetachering van derdelanders kunt tegengaan. Op dit moment is het een nationale competentie om mensen van buiten de Europese Unie, zoals uit Oezbekistan en Moldavië, toe te laten in Nederland. Wij zijn daar in Nederland streng op. We zeggen: we willen dat niet. Maar door een legale maas in de wet gaat

dat zo. In de Europese Detacheringsrichtlijn is het namelijk zo dat mensen uit Moldavië en Oezbekistan via Litouwen en Slowakije naar Nederland komen. Ik heb dat laatste "legale mensenhandel" genoemd, omdat het een recept is voor uitbuiting. Op het moment dat mensen hun baan verliezen, moeten ze terug naar het land van herkomst. Dat is een recept voor uitbuiting. Dat moeten we niet willen met elkaar. De minister heeft daarvan gezegd: laat me mijn best doen om te bekijken of dat lukt in Europa. Bij het laatste debat heeft de minister ook gezegd: dat wordt wel heel erg ingewikkeld.

Daarom vind ik dat wij hier politiek lef zouden moeten tonen door die implementatierichtlijn aan te passen, bijvoorbeeld door onomwonden te zeggen dat als het gaat om 130% wml, wij die mensen hier niet willen hebben. Dan weer je hier als het ware een onderkant. Dat zou al heel veel oplossen. Dan zullen juristen zeggen: maar dan wordt Brussel boos. Dan is mijn antwoord als VVD: dan zij dat maar zo. Het staat Brussel vrij om naar een Europese rechter te stappen. Zo werkt onze rechtsstaat. Dan mag de Europese rechter vervolgens zeggen of wij gelijk hadden of niet. Maar in de tussentijd hebben we dan wel die problemen aangepakt.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dat klinkt heel daadkrachtig. Als ik het zo hoor, kan ik niet anders dan concluderen dat dit ook niet geregeld zal zijn voordat de wet op de toelatingsplicht er is. Dat kan niet zo snel ingevoerd worden en zal ook waarschijnlijk niet mogelijk zijn. En als die 130%-grens van het minimumloon dan zo mooi zou zijn, waarom ben je dan niet gewoon veel duidelijker door te zeggen: als je arbeidsmigranten hebt die onder 130% van het minimumloon betaald krijgen, neem je ze gewoon dienst? Dat stelt ook mijn collega Van Kent voor.

De heer **Aartsen** (VVD):

Het voorstel van de heer Van Kent is een ander voorstel en gaat over een sector, maar ik zou niet weten waarom je die doordetachering van derdelanders niet snel kan aanpakken. Dat is ook mijn vraag: waarom zouden we moeten wachten op een verkenning in 2025? Mijn voorstel zou het volgende zijn. Laten we dat wetsvoorstel door het kabinet laten aanpassen. Desnoods doen we het zelf in de Kamer. Dat is allemaal niet zo heel moeilijk. Nogmaals, ik heb op mijn bureau de wetsartikelen liggen. We kunnen dat gewoon doen. Op het moment dat zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer daarmee instemt, is het wet. Nogmaals, als mensen het daar niet mee eens zijn, mogen ze naar een rechter stappen. De rechter zal er dan wel iets van vinden. Dan horen we dat. Maar wij bepalen hier als wetgever vervolgens hoe dat in de wet wordt gegoten. Ik zou er dus echt voor willen pleiten om niet tot 2025 te wachten met die verkenning, maar het nu al te doen. Juist dan kun je de meest kwetsbaren weren. Dan heb je het over mensen uit Tadzjikistan of Oezbekistan, die hun verblijfsvergunning in Nederland of in de Europese Unie verliezen op het moment dat ze hun baan verliezen. Ik denk dat het verstandig is om dat te doen. Ik hoop dat we elkaar daarop kunnen vinden. Mevrouw Patijn kennende zal dat ongetwijfeld het geval zijn.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank voor uw bijdrage. Dan nodig ik nu van harte de heer Ceder van de fractie van de ChristenUnie uit voor zijn bijdrage.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik had gehoopt dat wij hier de behandeling zouden doen van de Wtta. Tot onze spijt is er sprake van verdere vertraging. Dat vind ik jammer, want de nood is hoog. Al jaren pleiten wij in deze Kamer voor het aanpakken van arbeidsmigratie. Samen met de SP heeft de ChristenUniefractie een initiatiefnota ingediend waarin we ertoe oproepen om ook in Europees verband maatregelen te nemen om te voorkomen dat niet bedrijven, maar de overheid meer regie heeft als het gaat om de vraag wie in Nederland in welke sector komt werken, en wat en wanneer, en onder welke voorwaarden. We moeten constateren dat jaren later dezelfde discussies nog steeds aan de orde zijn. Dat vind ik jammer en spijtig, omdat de druk op voorzieningen groeit. De maatschappelijke kosten groeien. Gemeenten klagen over de groeiende dakloosheidsproblematiek. We staan hier tegenover een onmachtig kabinet, dat niet in staat is gebleken om hier voldoende stappen in te zetten.

Dat vinden we ingewikkeld, omdat we juist bij de laatste verkiezingen hebben gezien dat we migratie en het onder controle krijgen daarvan belangrijke onderwerpen vinden. Maar het lukt ons

niet als Kamer om leeuw te zijn voor de grootste groep in Nederland, meer dan 750.000 arbeidsmigranten, en tegen het kabinet te zeggen: we gaan nu stappen zetten. Uit mijn interruptiedebat bleek dan ook dat de ChristenUnie voornemens is om tegen dit kabinet te zeggen dat we wel willen dat de Wtta versneld, of in ieder geval snel, ingaat. Wij zien dat wij, als wij op een gegeven moment een norm stellen, daarmee ook ervoor kunnen zorgen dat bedrijven, uitzendbureaus, weten dat dit kabinet klaar is met verantwoordelijkheden en vrijheden geven aan bedrijven en dan helaas moeten constateren dat te velen er misbruik van maken, even los van de vraag hoe wij de handhaving inrichten.

Ik heb een aantal vragen. Dienst Justis is niet geschikt als volledige uitvoerder. Deze conclusie is vrij laat gekomen. Kan de minister reflecteren op het traject van het kiezen van een uitvoerder tot nu toe? Hoe kan het dat Justis medio juli zegt uitvoerder te kunnen zijn, maar dat drie maanden later duidelijk wordt dat dit maar gedeeltelijk klopt? Waren de wederzijdse verwachtingen tussen het ministerie en Justis misschien vanaf het begin verschillend? Hoe willen we dit bij een toekomstige uitvoeringstoetsers voorkomen? Waren de eisen die gesteld zijn aan de uitvoerende instantie sowieso misschien niet te hoog? Stelselverantwoordelijkheid voor de uitvoering van een nieuwe wet is nogal wat.

De minister koerst nu aan op het onderbrengen van de toelaten instantie bij het eigen ministerie, maar hoe wordt de onafhankelijkheid van de TI op deze plek geborgd? Er wordt gedacht aan het onderbrengen bij de afdeling DSU, die belast is met het uitkeren van subsidies, maar het reguleren van toelating is natuurlijk wel wat anders. Hoe wil de minister ervoor zorgen dat deze afdeling ook de nieuwe taak goed in de vingers krijgt? De schattingen liggen nu op zo'n 150 fte die nodig zouden zijn. Zijn het allemaal nieuwe mensen die aangetrokken moeten worden? Hoe snel denkt de minister de juiste hoeveelheid mensen te hebben gevonden? Welke planning houdt de minister dan wel aan voor de inwerkingtreding van de wet?

Wij hebben het continu over de commissie-Roemer en we hebben ook telkens het debat over de vraag welke stappen wel en niet zijn uitgevoerd. Mijn vraag is of het voornemen van de minister nog effect heeft op het uitvoeren en het uitrollen van alle aanbevelingen van de commissie-Roemer. We hebben recentelijk nog een debat in de Kamer gehad waarin het ging over de toenemende schreeuw van gemeenten als het gaat om dakloosheid en opvang. Gemeenten voelen zich in de steek gelaten. Wat kan de minister, ook namens het kabinet, toezeggen om, als dit uitgesteld wordt, er in ieder geval voor te zorgen dat gemeenten niet in de kou gelaten worden door de nalatigheid in dit parlement?

Voorzitter. Ik kijk uit naar de beantwoording, dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw bijdrage. Dan nodig ik nu de heer Van Kent van de fractie van de SP uit voor zijn bijdrage. Gaat uw gang.

De heer Van Kent (SP):

Dank, voorzitter. Horizon Flexcraft, ik had het zonet al even genoemd, ontslaat neer dan de helft van de mensen op staande voet. We zien situaties waarbij mensen, arbeidsmigranten, zelfmoord plegen en waarbij ze overlijden in het weiland, terwijl ze daar liggen te slapen, door een hakselmachine. We waren afgelopen maandag in Tiel. Daar zagen we de arbeidsmigranten die afgedankt zijn in tentjes slapen tussen de bossen. Aan de andere kant van het spoor heeft OTTO Work Force een nieuwe locatie in voorbereiding om de business uit te breiden, om het arbeidsmigratieprobleem nog groter te maken en nog meer mensen hiernaartoe te halen. De tijd van praten en papier is echt voorbij. We moeten de uitzendsector de oorlog verklaren. Een van de eerste stappen die de SP, Paul Ulenbelt, toentertijd heeft bedacht was de waarborgsom. Een uitzendbureau moet in ieder geval €100.000 op een geblokkeerde rekening hebben, zodat mensen hun loon betaald kunnen krijgen en boetes geïnd kunnen worden als het misgaat. Daar is toen een wet voor gemaakt. De eerste vraag aan de minister is: wiens schuld is het? Is het Van Gennip? Is het de heer Van Hijum, deze minister? Of is het de lobby van de uitzendsector die ervoor heeft gezorgd dat deze vertraging optreedt?

Wij hebben een ereschuld. Daarom is het onze plicht, vind ik, om in de tijd dat dit uitstel voortduurt andere maatregelen te nemen. Ik sluit me aan bij de voorstellen die GroenLinks-Partij van de Arbeid op dit gebied heeft gedaan en ik voeg er een aantal aan toe. Is die €100.000, die

jaren geleden door de SP bedacht is, inmiddels niet te laag? Moeten we dat bedrag niet ophogen naar bijvoorbeeld €150.000? Stel dat je heel veel uitzendbureaus inschrijft bij de Kamer van Koophandel, bijvoorbeeld 300, en dat je 900 mensen uitzendt, die je verdeelt onder die uitzendbureaus. Kan het dan zo zijn dat er, omdat die plicht om €100.000 in kas te hebben na drie jaar vervalt, dan geschoven wordt met mensen tussen al die verschillende ingeschreven uitzendbureaus, vraag ik de minister. 300 klinkt krankzinnig en als heel veel, maar let wel, er zijn 19.000 uitzendbedrijven in Nederland ingeschreven. Het zijn er minimaal 19.000. Is dat een sluiproute om straks die wet te gaan omzeilen? Er is meer tijd, dus is de minister bereid de wet alsnog aan te passen, zodat dat niet mogelijk is? De oplossing is vanzelfsprekend om het vervallen van de verplichting om na drie jaar €100.000 in kas te hebben uit de wet te schrappen. Die €100.000 wordt alleen verplicht voor nieuwe uitzendbureaus die zich inschrijven, maar we hebben er al 19.000, waarvan het grootste deel in meer of mindere mate verrot is. Vindt de minister niet met de SP dat je voor alle uitzendbureaus die €100.000 moet eisen? Is de minister bereid om dat in de wet aan te passen?

Er is uitstel, en ondertussen is er uitbuiting. De SP stelt vandaag voor dat in de tussentijd, tot de wet echt gaat gelden, een uitzendkracht, op het moment dat er overtredingen worden begaan door een uitlener, door een uitzendbureau, waarbij de uitzendkracht nadeel ondervindt, buiten alle nabetalingen en boetesystemen zoals we die nu al kennen, in ieder geval €1.000 schadeloosstelling krijgt. Dat is een stok achter de deur totdat deze wet er is. Zo kunnen we uitzendbureaus dwingen en motiveren om beter met mensen om te gaan. Als ze de fout in gaan, kunnen mensen op voldoende compensatie rekenen.

Over het uitzendverbod in de vleessector is het net al gegaan. 3 juni is de deadline. Toen zijn de gesprekken begonnen. Vindt de minister ook dat er twaalf maanden later, tiktak, op 3 juni een verbod moet komen op uitzendkrachten in de vleessector als het dan niet is opgelost?

Voorzitter. Tot slot. Hoe staat het met het aanpakken van de uitzendbureaus die mensen massaal op staande voet ontslaan? We hebben daar Kamervragen over gesteld. Die zijn beantwoord. Er wordt gewikt en er wordt gewogen, maar ondertussen is dit nog steeds aan de hand. Ik wil van de minister in dit debat heel graag horen hoe dit op hele korte termijn wordt aangepakt.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan nodig ik nu mevrouw Postma van de fractie van NSC uit voor haar bijdrage. Gaat uw gang.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dank, voorzitter. Vorig jaar sprak ik op een bijeenkomst van het Leger des Heils een man van een jaar of 30, ogenschijnlijk gezond, maar dat was hij niet. Deze man was naar Nederland gekomen om te werken, zoals zovelen, maar raakte geblesseerd. Naast zijn gezondheid verloor hij in één klap zijn baan en zijn onderkomen. Zijn gezondheid werd er niet beter op. Hij leeft hier in Den Haag op straat, vlak tegenover het Kamergebouw, bij het hertenkamp, waar we helaas meer van zijn lotgenoten kunnen vinden.

Voorzitter, de Wtta is hard nodig. Vandaar ook onze teleurstelling dat de wet is uitgesteld. Enerzijds begrijpen we dat zorgvuldigheid belangrijk is. Anderzijds voelen we de urgentie om heel snel stappen te zetten. Uit de brief van de minister blijkt dat Justis de uitvoering niet kan doen. Andere collega's vroegen er ook al naar. Wanneer krijgen we de stand van zaken over wat er nu wel gaat gebeuren? Kan de minister laten weten waar dit misliep? Wanneer verwacht de minister met de Kamer te delen wat hier wel de oplossing zal zijn? Wanneer is de uitvoering hiervan voldoende opgezet, zodat de wet kan ingaan?

Voorzitter. Bij de overheid gaat het soms ook mis met de inhuur, bijvoorbeeld bij de asielboten van het COA. Mijn collega van de SP heeft hier al eerder schriftelijke vragen over gesteld. Kan de minister een inschatting geven van hoeveel arbeidsmigranten onder de Nederlandse overheid vallen binnen de ketenaansprakelijkheid? Zijn er signalen dat het op andere plekken ook misgaat?

Voorzitter. Dan noem ik de effectenrapportage bij nieuwe bedrijvigheid of "een afwegingskader", zoals in het regeerakkoord staat. De Wtta gaat helpen om malafide uitzenders tegen te gaan. Voordat een nieuw bedrijf zich vestigt, moeten we ons echter afvragen of de huizenmarkt, de

publieke voorzieningen en het zorgstelsel in de buurt het aankunnen om deze arbeidsmigranten te bedienen. Het is belangrijk dat de gemeente daar goede handvatten voor krijgt. In mei 2024 publiceerde de VNG een handreiking voor gemeenten om inzicht te krijgen in de huisvestingsopgave van arbeidsmigranten bij nieuwe bedrijvigheid. Hoe kan de minister ervoor zorgen dat het afwegingskader nu echt een belangrijke tool wordt om gemeenten en provincies een goede afweging te laten maken? Kan bij het maken van het afwegingskader gebruik worden gemaakt van de ervaringen van VNG bij het opstellen van de effectenrapportage?

De voorzitter:

Dat geeft aanleiding tot een aantal vragen. Meneer Ceder, mevrouw Patijn krijgt als eerste het woord. Gaat uw gang.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

De heer Ceder heeft een feilloos gevoel voor tegelijk naar voren lopen. Ik hoorde NSC heel duidelijk praten over het belang van die afwegingskaders. Ik denk dat die heel erg belangrijk zijn, maar vooralsnog zijn die niet ingevoerd. Het was alleen een pilot. Het was vrijwillig en niet regionaal. Hoe kijkt NSC ertegen aan? Is NSC bereid om te zeggen: wij willen echt een verplichtend, regionaal afwegingskader, waarbij ook de sociale normen worden meegenomen?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dank voor die vraag. Wij zien echt de meerwaarde van deze afwegingskaders. Het lijkt ons goed om eerst te kijken of dit vrijwillig kan. Wij zien dat sommige gemeenten dit echt al oppakken als pilots, maar andere gemeenten niet. Een eerste stap zou zijn om te kijken hoe je dat met elkaar kunt verbeteren om te zorgen dat gemeenten echt geënthousiasmeerd worden om dit te gebruiken. We zien ook dat gemeenten die dit inzetten er echt baat bij hebben en goede afwegingen maken. Dus dat zou wat ons betreft de eerste stap zijn. Zeker bij een groot nieuw bedrijf, bijvoorbeeld een grote distributiedoos met arbeiders die daar dan, oneerbiedig gezegd, in zitten, vinden wij het als NSC wel ontzettend belangrijk dat we veel beter met elkaar gaan nadenken over of je dat als gemeente en gemeenschap wel kunt dragen met je voorzieningen en goede woningen, maar ook met de gezondheidszorg en andere publieke voorzieningen waar iemand recht op zou moeten hebben.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dat zijn een heleboel woorden om nee te zeggen tegen een verplichtend karakter. Volgens mij hoor ik u zeggen: eerst nog weer langer de pilot verlengen en vrijwillig. Sorry, ik hoor NSC dat zeggen. Mijn vraag is eigenlijk: nu alles al vertraagd loopt, is het niet verstandig om snel een verplichtend karakter aan dat afwegingskader te geven en te zorgen dat het ook regionaal wordt ingevoerd?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik zou heel graag willen dat het regionaal wordt ingevoerd. Ik wil echter eerst even kijken of dit iets is wat wij vanuit het Rijk moeten opleggen of dat dit een stap is die de gemeente zelf wil zetten. Daar wil ik het eerst even laten.

De voorzitter:

Afrondend op dit punt.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik ga in op het laatste punt. Er is een hele pilot geweest. Er is al heel veel duidelijkheid over dat het de wens is van de gemeenten die hebben meegedaan aan de pilot dat het verplichtend wordt. Bijvoorbeeld het Westland doet het niet, waarna de overstroom in huisvesting naar Den Haag en Rotterdam gaat. Het zou mooi zijn als NSC nog eens even heel goed wil gaan praten met die gemeenten en snel tot een beslissing wil komen om wel een verplichtend karakter te geven aan die pilot.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik hoorde niet echt een vraag, maar meer een aanmoediging. Zal ik het zo samenvatten?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Ik sluit me allereerst aan bij de oproep van mevrouw Patijn. Volgens mij is die informatie al bekend. Er moet gewoon een keus worden gemaakt. Het is echt al bekend wat de verschillen of de nadelen zijn om het lokaal te beleggen en wat de wens is van gemeenten. Misschien komt er vandaag nog een motie. Ik weet het niet. Ik zou NSC willen uitdagen om een weging te maken,

want naar mijn idee komt er gewoon niet meer informatie. In het betoog hoor ik een aantal terechte vragen. Deze moeten op dit moment ook worden beantwoord. De visie van NSC op met name de vraag of wij het ons kunnen veroorloven om de Wtta nog langer uit te stellen, is überhaupt noodzakelijk. We zien dat ook op andere onderwerpen alvast wetgeving wordt behandeld vanwege de urgentie. Ik heb de vraag ook aan de heer Aartsen gesteld. Ik vind het van wezenlijk belang dat we hier duidelijkheid over krijgen, ook omdat het met een motie komt. Vindt NSC eigenlijk ook dat het uitstel niet zou moeten kunnen, we voor de snelle behandeling moeten gaan en dat de uitdagingen die er nog zijn óf beantwoord moeten worden óf dat we kijken naar de lagen in de regelgeving óf op een andere wijze later beantwoord moeten worden, zoals we met heel veel andere wetsvoorstellen ook doen? Mijn vraag is of u ons daarin kunt steunen.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik heb net ook even het interruptiedebatje gevolgd dat u had met de heer Aartsen; daar doelt u volgens mij nu ten dele op. Het is ontzettend belangrijk dat deze wet zo snel als mogelijk wordt ingevoerd. Ik vind het belangrijk om daarin het volgende mee te nemen. Het ging er net over — die inschatting kan ik eerlijkheidshalve nog niet goed maken — of die uitvoeringsinstantie eerst in zijn geheel moet staan en dat we daarna de wet behandelen, of dat dat opgesplitst kan worden; zo vat ik het even samen. Dat is een vraag die ik ook graag aan de minister wil stellen. Wat mij betreft gaat het zo snel mogelijk. Wat ik wil — en ik denk de heer Ceder ook, als ik zijn inbreng hoor — is dat we zo snel mogelijk een oplossing met elkaar vinden. Dan moeten we inderdaad gewoon heel pragmatisch denken. Als dit kan voor een goede uitvoering en als dit de snelheid ten goede komt, dan absoluut ja. Als er echter haken en ogen zijn en er daardoor wellicht brokken komen, hoort u twijfel bij mij.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Slechte wetten moeten we niet invoeren. We hebben gezien wat de impact daarvan is. Maar als de vraag erop ziet of we voldoende capaciteit hebben om de handhaving te doen op de wijze die wij zouden willen, dan snap ik die. Maar dat is niet de weging die bij andere onderwerpen in deze Kamer leidend is. Ik snap dus niet zo goed waarom die handhaving bij een van de meest urgente onderwerpen nu wel primair staat. We weten allemaal dat we, als het gaat over de schijnzelfstandigen, qua handhaving ons best zullen doen, maar dat het niet zal gaan zoals we het allemaal graag zouden willen. Maar dat accepteren we hier willens en wetens, omdat we het wel belangrijk vinden om de wet door te laten gaan. Op het vlak van asiel geldt hetzelfde. Qua uitvoering zijn er partijen die al twee jaar roepen: die maatregelen, doe het nou niet, beste mensen ...

De **voorzitter**:

Meneer Ceder, uw vraag.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Nou, ik vind het wel belangrijk, omdat ... Maar u heeft gelijk, ik zal afronden. Kan ik hieruit concluderen dat handhaving belangrijk is, maar dat het absoluut niet zo kan zijn — dat is ook niet de gang van zaken hier — dat het niet volledig sluitend of dekkend zijn van de handhaving zoals wij die in de perfecte situatie zouden willen, een argument is om deze wet nog langer uit te stellen?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik vat het even zo samen: de minister is bezig om ervoor te zorgen dat er een uitvoeringsinstantie komt. Dat moet eerst geregeld worden. Daarna komen er een aantal handhavers bij. Het aantal handhavers zal nooit perfect zijn voor wat we met elkaar willen bereiken; daar zijn we het over eens. Dus dat betekent mijns inziens dat we niet moeten streven naar die perfecte situatie waarin wij beschikken over het aantal handhavers dat we eigenlijk nodig hebben, maar dat we gewoon moeten beginnen. We hebben die wet nodig hebben om te beginnen.

Waar ik wel aan hecht — daar zit even mijn aarzeling en dus ook mijn indirecte vraag aan de minister — is dat het juridisch wel moet kloppen. Als we dat niet goed met elkaar regelen en het raamwerk van die uitvoeringsinstantie niet goed opzetten, krijgen we dat weer op een andere manier terug en hebben we een vertraging. Dat is wat ik bedoel; dat willen wij beiden niet. Maar ik ben het absoluut met de heer Ceder eens dat we zo snel mogelijk elke stap moeten zetten die we kunnen zetten.

De **voorzitter**:

Vervolgt u uw betoog.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Dank u wel, voorzitter. NSC heeft een aantal amendementen ingediend; dat is nog gedaan door mijn voorganger, de heer Van Oostenbruggen. Daarin laten we zien dat we het belangrijk vinden dat de arbeidsmigranten geregistreerd worden in de BRP, de Basisregistratie Personen. Het tweede amendement dat we hebben ingediend gaat over de zorgplicht voor werkgevers voor het afsluiten van een zorgverzekering. Ik heb in de brief van de minister van gisteren kunnen lezen dat hij wat bezwaren heeft bij de zorg- en meldplicht. Ik wil vooral meegeven dat overal in deze wet haken en ogen zullen zitten en dat de wet dus niet perfect tot uitvoering zal komen, omdat niet alles perfect dichtgeregeld kan worden. Maar dat is geen reden om dingen niet te doen. We moeten stappen zetten. Eigenlijk is dat het interruptiedebatje dat ik net had met de heer Ceder. Ik ben heel benieuwd of de minister ook de voordelen ziet van de plichten die in de amendementen zitten en of de minister alternatieve ideeën heeft over de manier waarop de problemen bij de BRP wel aangepakt kunnen worden.

Voorzitter. We weten dat er nu maatregelen nodig zijn. Daarom ga ik naast het reeds ingediende amendement ook een motie indienen over een plicht voor werkgevers ten aanzien van een correcte registratie in de BRP. Hoewel ik de bezwaren van de minister hoor, zijn er op dit moment geen betere alternatieven. Werkgevers zijn de enigen die arbeidsmigranten gegarandeerd zien. Zij moeten daarin hun verantwoordelijkheid nemen.

Voorzitter, nu echt tot slot. In de vleessector zien we relatief veel misstanden. Duitsland is voor deze sector al met een uitzendverbod gekomen. Ik begrijp dat de minister in het eerste kwartaal van 2025 met het resultaat van een verkenning komt. Voor NSC zijn goeie contracten voor werknemers in deze sector belangrijk. Kan de minister in deze verkenning kijken naar een verplichting voor deze sector om een minimaal percentage arbeidskrachten in dienst te nemen?

De **voorzitter**:

Bent u klaar?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik ben klaar met mijn inbreng, ja.

De **voorzitter**:

Heel goed.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Maar ik zie een heel enthousiaste ...

De **voorzitter**:

Ja. Ik zie het ook, maar ik dacht: ik laat u even afronden.

De heer **Van Kent** (SP):

Ook wat ons betreft was de laatste vraag, over meer mensen in vaste dienst daar, een hele goede. Ik heb nog dezelfde vraag die ik ook eerder stelde. Op 3 juni zijn de gesprekken begonnen. Het doel was, en is, om binnen twaalf maanden geen malafide uitzendbureaus meer te hebben in de vleessector. Vindt Nieuw Sociaal Contract ook dat dat uitzendverbod echt aan de orde moet zijn als dat doel op 3 juni niet bereikt is?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik zou echt graag eerst die tussenstap willen, want ik wil de verkenning zien die door de minister gedaan is. Ik ga ervan uit dat die snel naar de Kamer komt. Maar het is absoluut tijd om maatregelen te nemen. Ik weet dat Duitsland die stap heeft gezet. Ik ben heel benieuwd wat de minister daarvan vindt. Ik zal 'm op die manier graag door willen geleiden.

De heer **Van Kent** (SP):

We zijn al heel coolant. Duitsland heeft het uitzendverbod in de vleessector in de coronatijd ingevoerd. Toen heeft toenmalig SP-Kamerlid Frank Futselaar — hij komt uit Zwolle, zeg ik tegen de minister — het voorstel gedaan om ook in Nederland te komen tot een uitzendverbod. Daar heeft de meerderheid van de Kamer mee ingestemd. Vervolgens zijn er gesprekken gevoerd met

de sector. Vervolgens wordt er met papier geschoven en wordt er weer overlegd. Wat de SP betreft was dat verbod er nu al jaren.

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **Van Kent** (SP):

Mijn vraag is: gaat Nieuw Sociaal Contract accepteren dat er op 3 juni nog malafide uitzendbureaus actief zijn in de vleessector of vindt Nieuw Sociaal Contract dan dat er een verbod moet komen?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Malafide uitzendbureaus moet je nooit willen; laten we dat even helder hebben. Ik heb in mijn inbreng gevraagd of er een minimaal percentage aan vast contracten kan komen voor de hele vleessector. Dan kun hen op die manier al een beetje buiten de deur zetten. Ik wil echt eerst even afwachten wat hieruit komt en daar dan een oordeel over vellen.

De **voorzitter**:

Kort, afrondend.

De heer **Van Kent** (SP):

Dit is wel een signaal richting de sector van "we kunnen nog wel even doorgaan met polderen, overleggen en met papier schuiven". Als de sector hier van een meerderheid van de Kamer hoort dat dat verbod er komt als het op 3 juni niet geregeld is, dan kunnen we ergens komen. Maar dit soort halfslachtige opstellingen, waar ik ook bij de VVD achter kwam, gaan er niet toe leiden dat die sector echt, met een stok achter de deur, gedwongen wordt om schoon schip te maken.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Nee, zo moet de sector dit absoluut niet gaan interpreteren.

De heer **Aartsen** (VVD):

Ik heb even een inhoudelijke vraag. Ik hoorde mevrouw Postma zeggen dat ze een motie gaat indienen over de bevorderingsplicht. Maar we hebben gisteren van de minister een brief gekregen waarin hij de opties langsloopt en hij zegt eigenlijk dat de bevorderingsplicht de minst wenselijke is van alle opties die er zijn. Dat kan namelijk alleen in het Burgerlijk Wetboek. Dan moet je een apart wetstraject starten voor het Burgerlijk Wetboek. Dan is het een civielrechtelijke plicht. Dat betekent dat een arbeidsmigrant uit Oezbekistan naar de rechter moet stappen om te gaan klagen dat zijn werkgever zijn inschrijving in de BRP onvoldoende heeft bevorderd. Het is goed dat we hier met elkaar praten over mogelijke oplossingen. Maar is het niet verstandig dat we deze materie bij de daadwerkelijke behandeling van de Wtta bespreken, in plaats van nu een set ambtenaren op pad sturen met iets waarvan de minister eigenlijk "laten we dat niet doen" zegt?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik zal zo mijn tekst even laten rondgaan. Misschien is dat handig. Het is voor NSC belangrijk dat we wel al gaan kijken of hierin stappen gezet kunnen worden en dat het niet zomaar weggelegd wordt. Wij hebben namelijk wel het idee je door de bevorderingsplicht zo veel mogelijk mensen ingeschreven kunt krijgen in de BRP.

De heer **Aartsen** (VVD):

Maar dan wil ik de NSC-fractie vragen om te reflecteren op de brief die de minister heeft gestuurd. Die zegt dat de minister dat totaal anders ziet. Hij ziet eigenlijk precies het tegenovergestelde van wat de NSC-fractie ziet en zegt: dan moet een arbeidsmigrant zelf naar de rechter stappen. Dat gaat toch nooit gebeuren, vraag ik via de voorzitter aan mevrouw Postma.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Wij hebben het idee dat we door die bevorderingsplicht juist zo veel mogelijk mensen daar ingeschreven kunnen krijgen. We hadden eerst naar een zorgplicht gekeken, maar die is nog complexer. Wij hadden het idee dat dit juist de manier was om meer mensen ingeschreven te kunnen krijgen in de BRP. We horen vanzelf de appreciatie.

De **voorzitter**:

Kort, afrondend.

De heer **Aartsen** (VVD):

Ik ben zeker benieuwd naar de appreciatie, maar ik zou mevrouw Postma willen uitnodigen om te kijken of we in de wet zelf een zorgplicht zouden kunnen opnemen die misschien wel zou kunnen werken, of een informatievoorzieningsplicht of wat dan ook. Maar we moeten niet nu al vooruitlopen op zaken waarvan de minister zegt: civielrechtelijk gaat dat 'm niet worden. Laten we dat proberen te voorkomen met elkaar.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik hoor in andere inbrengen — mevrouw Patijn loopt hier net naar voren, dus ik neem haar even als voorbeeld — ook suggesties om toch te komen tot wat praktische dingen die je nu al kan doen. Ik denk dat wij allemaal de behoefte voelen om stappen te zetten. Eén daarvan is kijken wat we nu al kunnen doen en in gang kunnen zetten, zodat we al veel verder zijn als die wet in behandeling komt, hopelijk zo snel mogelijk.

De **voorzitter**:

Mevrouw Patijn, ik heb het gevoel dat u een vraag gaat stellen.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik hoorde NSC zeggen dat we de mogelijkheid zouden moeten creëren om nog maar een beperkt aantal mensen via uitzendbureaus te laten komen, bijvoorbeeld 70% van de mensen in vaste dienst.

Mevrouw **Postma** (NSC):

In de vleessector.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Sorry?

De **voorzitter**:

Mevrouw Patijn, gaat u vooral door met uw vraag en daarna geef ik mevrouw Postma het woord.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Is mevrouw Postma bereid om dan ook meteen vast te leggen dat in sectoren waarin arbeidsmigranten minder dan 130% verdienen, de afspraak geldt dat 70% van die mensen in vaste dienst komt?

Mevrouw **Postma** (NSC):

Sorry van daarnet, ik was in mezelf aan het praten. Het betrof de vleessector als doelgroep, in het debat dat we hadden over minimaal verplichte percentages. Ik wil wel even kijken naar die percentages, maar het is belangrijk dat het een groot deel is, om te zorgen dat die mensen gewoon een goede arbeidsovereenkomst hebben.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Volgens mij hebben we als Kamer vorige week een motie aangenomen waardoor dit de norm moet worden per 2028.

De **voorzitter**:

Het wordt heel ingewikkeld als we hier allemaal met onszelf gaan praten. Mevrouw Patijn, gaat u verder met uw inbreng en negeert u commentaren vanuit de bankjes.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Het gaat erover dat we die 70% met elkaar hebben uitgesproken en dat het belangrijk is dat dat een onderdeel wordt van de norm. Het zou heel mooi zijn om in het verlengde daarvan afspraken te maken. Ik zou het heel mooi vinden om daar samen iets op te ondernemen.

Mevrouw **Postma** (NSC):

Ik heb het gehoord.

De **voorzitter**:

Mevrouw Postma heeft het gehoord. Ik dank u voor uw bijdrage en nodig graag mevrouw Van Dijk van het CDA uit voor haar bijdrage.

Mevrouw **Inge van Dijk** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. We hebben hier in Den Haag onze mond vol van de menselijke maat, maar behandelen mensen die voor ons werken vaak helemaal niet zo menselijk. Ik heb het vandaag inderdaad specifiek over onze arbeidsmigranten. Nog te vaak lezen we in het nieuws hoe onbeschoft deze mensen behandeld worden door uitzendorganisaties of inleners, en nog te vaak zien we afhankelijkheden van werkgevers die discutabel zijn. Ik doel dan bijvoorbeeld op huisvesting, want ondanks dat het wettelijk verboden is, hebben veel van hen geen gescheiden huurcontract en worden ze na afloop van het arbeidscontract direct op straat gezet.

Een fatsoenlijke werkgever zorgt ook na beëindiging van het contract voor zijn mensen. Juist al die werkgevers die het wel goed geregeld hebben en die arbeidsmigranten wel op de juiste manier huisvesten en behandelen, zijn hier vaak de dupe van, want zij worden er ook vaak op aangekeken dat er zo veel misstanden zijn met arbeidsmigranten. Daarom sta ik hier ook met het nodige ongemak, want de wet die hier paal en perk aan moet stellen, dreigt uit het zicht te verdwijnen naar 2027 of misschien nog later. Sinds we het rapport-Roemer in de hand hebben, weten we wat we moeten doen, maar in de uitvoering loopt het vaak vast. Dat is geen nieuws, want heel vaak lopen goede initiatieven vast op de uitvoering. Overigens zijn problemen in de uitvoering een debat op zich waard. En ja, de uitvoering moet op orde zijn, maar is de ingeslagen weg de juiste? Want eerst was het voorstel om een nieuw zbo in te richten, toen was het Justis die de uitvoering op zich zou nemen en nu is het een vraagteken geworden, en is het misschien wel het ministerie zelf. Bij het helemaal beleggen van de uitvoering bij het ministerie — ik sluit me ook aan bij de vragen die de ChristenUnie hierover heeft gesteld — vragen wij ons af: wat zijn de risico's van zowel het beleid als de uitvoering ten aanzien van toetsing en handhaving op het terrein van arbeidsmigranten in één organisatie beleggen? Graag een reactie van de minister.

Voorzitter. Met iedere maand die we verliezen, geven we malafide ondernemers de kans om arbeidsmigranten langer uit te buiten. Daarom heb ik een paar vragen en een paar voorstellen. Er is een top twintig van malafide ondernemingen waarvan breed in de sector bekend is dat ze regels aan hun laars lappen. Zonder Wtta zouden we een begin moeten maken met het opruimen van die rotte appels. Is de minister hiertoe bereid in overleg met de Arbeidsinspectie en/of de Belastingdienst en gemeenten? Dit zou een gerichte invulling kunnen zijn van de uitbreiding van de Arbeidsinspectie vanaf komend jaar.

Dan ondernemingen versneld aan het SNF-keurmerk krijgen. Via bestaande organisaties zoals de Kamer van Koophandel, banken en accountants kunnen we toch veel meer ondernemers dan de huidige 4.000 vragen om het SNF-keurmerk te behalen? Het is goed voor de arbeidsmigrant, goed voor de sector en geeft minder uitvoeringsproblemen als de Wtta straks van start moet. Kunt u daarnaast de sector vragen om transparant te zijn over hoeveel ondernemingen in welke sectoren al een SNF-keurmerk hebben en waar men enorm achterloopt?

Dan de registratie. Er is veel onwetendheid over de manier van registreren, blijkt uit het onderzoek Zicht op arbeidsmigranten. Opvallend is dat een kwart van de respondenten niet eens weet of ze staan ingeschreven. De inrichting van het registratiestelsel is voor veel burgers met een laag inkomen te complex. Hier moeten we op korte termijn echt iets aan verbeteren.

Opvallend en zorgelijk is het grote verschil in mentale gezondheid tussen "gewone" werknemers en onze arbeidsmigranten. We zien dat ze beperkte sociale contacten buiten hun eigen bubbel hebben in combinatie met een beperkte taalbeheersing, maar wel de grote wens om de taal te leren. Taal is helaas een barrière voor contact. Bijna zeven van de tien arbeidsmigranten geven aan de Nederlandse taal graag beter te willen beheersen. De drempels om de taal te leren die ze vaak benoemen, zijn tijd, energie en het best moeilijk vinden van de taal. Kunnen we hier nou niet een slimme combinatie maken van enerzijds de taal leren en tegelijkertijd die mensen breder contacten laten opdoen?

Ten slotte blijkt uit de brief van afgelopen maandag over het weren van malafide uitzenders in de vlees- en pluimveesector dat opdrachtgevers checklists inzetten om te achterhalen of zij werken met malafide uitzendbureaus. Kunnen we deze checklist breder inzetten en ook onderdeel laten zijn van waar de Arbeidsinspectie op gaat controleren?

Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel voor uw bijdrage. Dan nodig ik nu de heer Boon van de fractie van de PVV van harte uit voor zijn bijdrage. Gaat uw gang.

De heer Boon (PVV):

Dank u wel. Het overgrote deel van de uitzendbureaus in Nederland levert goed werk en gaat op een fatsoenlijke manier om met hun personeel. Alhoewel veel bureaus goed werk verrichten, stelt de Arbeidsinspectie vast dat er bij uitzendbureaus met buitenlandse werknemers en ongeschoolde arbeid vaker sprake is van malafide praktijken. Fraude en uitbuiting vormen al jarenlang een diepgeworteld probleem binnen deze groep uitzendbureaus. In drie jaar tijd werden bij 1.300 uitzendbureaus overtredingen vastgesteld, wat resulteerde in 1,5 miljoen euro aan boetes. Dit bewijst dat er nog veel misbruik wordt gemaakt van arbeiders. De PVV onderschrijft de harde conclusie van de Arbeidsinspectie dat de aanpak van arbeidsuitbuiting voelt als dweilen met de kraan open.

Een schrijnend voorbeeld van deze misstanden binnen de uitzendbranche is het misbruik van ontslag op staande voet, waardoor kwetsbare werknemers plotseling hun baan en vaak ook hun huisvesting verliezen. Dit soort praktijken zijn onrechtvaardig en veroorzaken maatschappelijke schade. Een kleine groep werkgevers profiteert hiervan, terwijl de lasten worden afgewenteld op onze samenleving. Dit leidt tot overlast, maar ook tot druk op sociale voorzieningen en extra spanning op de woning- en arbeidsmarkt. De PVV pleit daarom voor een harde aanpak van malafide uitzendbureaus en een forse beperking van arbeidsmigratie om deze druk te verlichten en de positie van de Nederlandse werknemers te versterken.

Voorzitter. In het hoofdlijnenakkoord en het regeerprogramma is vastgelegd dat deze malafide uitzendconstructies krachtig aangepakt moeten worden en dat de uitzendbranche en wervingsbureaus gereguleerd moeten worden via een toelatingsstelsel, de Wtta. Deze wet biedt de kans om de kleine groep overtreders die structureel misbruik maakt van arbeidsmigranten en regels, van de markt te weren. Dit is niet alleen belangrijk voor de bescherming van kwetsbare werknemers, maar ook om de eerlijke concurrentie voor goedwillende werkgevers te garanderen. Wij zien, net als de minister, de urgentie om deze problemen aan te pakken. Het is positief dat de minister stappen zet. Neem bijvoorbeeld de uitbreiding van de Arbeidsinspectie met 35 fte, specifiek gericht op de uitzendsector. Dit toont urgentie. Wij waarderen de versterking van het toezicht.

De PVV steunt ook de verhoging van boetes voor het inzetten van illegale arbeid tot €11.250 per overtreding. Dit is een krachtig signaal aan malafide uitzendbureaus dat dergelijke praktijken niet zonder gevolgen blijven. Toch vindt de PVV dat de boetes nóg hoger moeten zijn om deze misstanden volledig te ontmoedigen. Wie de regels bewust aan zijn laars lapt, mag hiervoor zwaar worden gestraft. Hoewel zorgvuldigheid belangrijk is bij de invoering van de Wtta, benadrukt de PVV dat verdere vertraging de problemen alleen maar verergert. Daarom verwachten wij dat de minister het tempo hoog houdt en voortvarend werkt aan de invoering van deze wet. Wij kijken uit naar de resultaten van het aanvullende onderzoek en het nieuwe tijdspad dat de minister in januari zal presenteren.

De voorzitter:

U voelt dat heel goed aan. U heeft ook een punt. Meneer Van Kent, gaat uw gang.

De heer Van Kent (SP):

Ik hoop dat de PVV komt met een voorstel om de boetes nog verder te verhogen. De SP staat daar vierkant achter, want dit soort misbruik moet zwaar bestraft worden. Dat was vraag één. Vraag twee. Wij komen met een voorstel om ervoor te zorgen dat in de wet het bedrag van €100.000, dat jaren geleden is bedacht, wordt opgehoogd naar €150.000. Zoals u weet, is dat alleen maar verplicht voor uitzendbureaus die nu nieuw toetreden, en niet voor de 19.000 die er al zijn. Vindt de PVV dat die plicht ook moet gelden voor de al bestaande uitzendbureaus?

De heer Boon (PVV):

Ik begin met de vraag over het verhogen van de boetes. Er is een aangenomen motie, waar onder andere mijn naam onder staat. De minister zou daarop terugkomen, dus dat wachten we nog even af. Ik denk dat wij het voorstel om de inleg te verhogen voor nieuwe bedrijven best wel kunnen steunen. Ik ben ook wel benieuwd hoe de minister daarover denkt. Er is namelijk best wel een

flinke inflatie overheen gegaan. Met betrekking tot de vraag wat de gevolgen zijn voor de bestaande uitzendbureaus wil ik eerst even de beantwoording afwachten. Dan kijken wij wat we ervan vinden.

De heer **Van Kent** (SP):
Wat moet je hiervan zeggen, voorzitter?

De **voorzitter**:
Ja, dat is aan u.

De heer **Van Kent** (SP):
Als het niet voor de bestaande uitzendbureaus geldt, dan betekent dat dat ongeveer 19.000 uitzendbureaus of meer gewoon door kunnen gaan op de oude voet. Volgens mij is dat iets wat de PVV niet wil en dat is ook niet wat de SP wil. Ik hoop dus dat we daar samen in op kunnen trekken. Daar komen we dan in de tweede termijn op terug.

De heer **Boon** (PVV):
Ik sta er niet negatief tegenover; zo moet u mij niet begrijpen. Maar ik ben wel even benieuwd naar wat de gevolgen ervan zijn. De slechte moeten we gewoon aanpakken. Misschien kunnen we hen ook op een andere manier aanpakken, met die 35 fte, met hogere boetes en door hen eventueel echt hoofdelijk aansprakelijk te stellen. Dat heeft allemaal onze steun, maar we zijn wel even benieuwd naar wat de gevolgen voor de huidige uitzendbureaus zijn. Er zijn namelijk ook een hele hoop uitzendbureaus die het goed doen en waar nooit problemen zijn. We willen er toch voor zorgen dat zij niet te veel last krijgen.

De **voorzitter**:
Vervolgt u uw betoog.

De heer **Boon** (PVV):
Ik ga afronden, voorzitter.

Afrondend. De voorgestelde wet is een stap in de juiste richting, maar het is belangrijk dat deze wet effectief is en malafide bedrijven daadkrachtig aanpakt. Hoewel veel werkgevers naar behoren handelen, blijven malafide uitzendbureaus een bron van misstanden en een smet op de sector. De PVV blijft aandringen op een snelle, harde en gerichte aanpak van deze groep, zodat misstanden niet langer voortbestaan en de arbeidsmarkt veiliger en rechtvaardiger wordt.

Tot zover, dank u wel.

De **voorzitter**:
Dank u wel voor uw bijdrage. Dat geeft aanleiding tot een korte vraag van mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):
We hebben het hier over arbeidsmigratie. Arbeidsmigratie drukt zwaar op de economie en de samenleving. Het gaat vaak ook over asielmigratie. Vandaag verscheen in De Groene Amsterdammer een stuk waaruit bleek dat een Facebookpagina is verschenen met heel veel nepnieuws. Daar zou de heer Boon achter zitten. Zou de heer Boon kunnen uitleggen of hij achter dat nepnieuws zit?

De heer **Boon** (PVV):
Ik zit daar niet achter.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):
Klopt wat in dat artikel staat, dus dat er nepnieuws is verspreid over overlast met asielmigranten en mensen die roepen dat ze daar last van hebben, terwijl die mensen helemaal niet bestaan? Zijn dat dus nepfoto's?

De heer **Boon** (PVV):
Heel kort: er is vlak voor dit debat een bericht verschenen van de Groene Amsterdammer waar mijn naam in staat. Ik heb het vluchtig gelezen. Ik ben het niet. Ik ken die pagina's niet. Ik kan er dus weinig over kwijt.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dus u zegt: ik sta daar niet achter, ik ben daar geen onderdeel van, en ik zou daar nooit aan bijdragen?

De heer **Boon** (PVV):

Precies.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dank u voor deze verheldering.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Op een aantal onderdelen ben ik het niet met de heer Boon eens, maar ik vind wel dat hij een vrij genuanceerd verhaal heeft gehouden. Dat vind ik toch wel spanning opleveren met hoe de PVV eigenlijk kijkt naar migratie. Mevrouw Podt en ik komen net uit een asieldebat. Er was overlapping, waardoor we eerst daar waren en nu hier zijn. Daar ging het eigenlijk over een soortgelijke situatie. Er zijn wetsvoorstellen. De vraag is of dat qua capaciteit kan. Minister Faber zegt eigenlijk "gas, gas, gas", "je moet een beetje lef hebben", "wie niet waagt wie niet wint" — ik paraphraseer het even — en "omdat we het zo belangrijk vinden dat we paal en perk stellen aan migratie". Maar bij arbeidsmigratie, de grootste vorm met minimaal 750.000 mensen, merk ik ... We zien de afwenteling van de kosten hiervan op de maatschappij en de druk op de voorzieningen. Gemeenten zeggen: help ons alsjeblieft met dakloosheid en uitbuiting. En dan vind ik die genuanceerde toon wel heel apart. Het lijkt alsof dit, naar analogie, een minder belangrijk onderwerp voor de PVV is. Ik vraag me dus af waar diezelfde energie is gebleven. Of zeg je dat er inderdaad urgentie ligt op asiel en dat we arbeidsmigratie heel rustig moeten afkijken en op de juiste manier de discussie moeten voeren, en dat dat bij asiel een andere afweging is? Of vindt de PVV dat mevrouw Faber naar uw betoog zou moeten luisteren en een pas op de plaats moet maken op het moment dat er kritiek komt en er wordt gevraagd of de uitvoering haalbaar is?

De **voorzitter**:

Meneer Ceder, de interrupties moeten echt wat korter. Ik heb ook nog een drukkend debat rondom asiel en daarna nog de tweede termijn. We moeten dus een beetje de druk erop houden.

De heer **Boon** (PVV):

Ik ga de heer Ceder teleurstellen. Als hij een asieldebat wil voeren, moet hij echt bij een asieldebat zijn. Wij zijn hier nu bij een arbeidsmigratiedebat. Ik heb mijn termijn gedaan. Ik heb gevraagd om een snelle, harde en gerichte aanpak van de minister. Meer kan ik niet vragen op dit moment.

De **voorzitter**:

Meneer Ceder, kort en afrendend.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Het gaat niet me niet om een ander debat. Het gaat mij om waar het vandaag wel over gaat. Wij willen dat deze wet met urgentie behandeld wordt, omdat wij zien dat er onbedoelde effecten zijn van deze vorm van migratie zolang de bedrijven en niet de overheid daar meer handvaten en instrumentarium voor hebben. Mijn vraag is of de PVV dezelfde vragen heeft met betrekking tot handhaafbaarheid, uitvoering, capaciteit. Die vragen stelde u net ook. Wie raakt het en wie raakt het niet? Dat waren terechte vragen, overigens. Mijn vraag is of de PVV-fractie van mening is dat dat voor migratie als geheel geldt. Of maakt u per migratiestroom een bepaalde afweging? Dat wil ik wel graag horen, want bij mij leidt het in ieder geval tot verwarring over het standpunt van de PVV-fractie.

De heer **Boon** (PVV):

Ik sta hier nu over arbeidsmigratie, de Wtta. Wij willen dat de Wtta goed wordt ingevoerd. We hebben er niks aan. We hebben jarenlang wetten ingevoerd die niet bleken te werken en waar invoeringsinstanties problemen mee gehad hebben. Deze minister heeft op het juiste moment op de rem getrapt. Hij zegt: als we dit invoeren, moet het goed zijn. Daar staan wij achter. De minister voelt de urgentie. In januari — dat is al heel snel — komt hij al met zijn nieuwe plan en de nieuwe uitwerking. Daar wachten wij op.

De **voorzitter**:

Dank voor uw bijdrage. Dan ga ik mevrouw Rijkers-Oosterkamp het woord geven. Maar eerst mevrouw Podt. Gaat uw gang.

Mevrouw **Podt** (D66):

We raken wat meer op leeftijd en dan springen we niet meer zo snel uit die stoel. Excuses daarvoor. Ik ga toch nog heel even verder. Ik vond de vraag van mevrouw Patijn net wel intrigerend. Ik had geen idee waar het over ging, maar ik heb het inmiddels gevonden. Ik ben eigenlijk wel benieuwd. Het ging over allemaal pagina's met politieke berichten over migranten, net als het debat van vandaag. Daar wordt de heer Boon direct aan gelinkt. Ik ben wel heel benieuwd of hij gewoon echt zegt: wat in de Groene Amsterdammer staat, is echt complete flauwekul; ik heb daar gewoon helemaal niets mee te maken.

De heer **Boon** (PVV):

Zoals ik eerder heb gezegd: ik heb daar niks mee te maken.

Mevrouw **Podt** (D66):

Oké. En distantieert u zich ook van de informatie zoals die op die pagina's staat?

De heer **Boon** (PVV):

Ik heb nog niet alles precies gezien, maar ik sta daar niet achter. Ik ben daar niet van, dus ik weet het ook niet.

Mevrouw **Podt** (D66):

Nou, dat is een hele geruststelling.

De **voorzitter**:

Ik dank de heer Boon voor zijn bijdrage. Dan nodig ik nu opnieuw, of eigenlijk alsnog, mevrouw Rijkers-Oosterkamp uit voor haar bijdrage namens de fractie van BBB.

Mevrouw **Rijkers-Oosterkamp** (BBB):

Voorzitter. BBB vindt dat we werk moeten maken van mensen in Nederland aan het werk helpen en krijgen. Het is daarbij van belang dat werk gaat lonen, echt gaat lonen. Want meer dan genoeg mensen willen meer uren, maar onder de streep houden ze er te weinig aan over. Maar we moeten ook heel eerlijk zijn: zelfs als we iedereen die dat in Nederland graag wil, aan het werk krijgen, zal arbeidsmigratie nodig zijn. Dit betekent dat we beter moeten gaan sturen op de migranten die we nodig hebben om onze economie draaiende te houden. Vorige week gaf BBB al aan dat 70% van de arbeidsmigranten terugkeert naar het eigen land als het werk klaar is of naar een ander land gaat voor nieuw werk.

Laat ik dus beginnen met het volgende. Het spanningsveld wordt ook gezien door de minister en het kabinet. In dat licht zal het overheidsbeleid worden doorgelicht, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende sectorale kenmerken. Wat wordt er concreet bedoeld met de "sectorale kenmerken" en wat zijn de kenmerken die in deze doorlichting worden gekoppeld aan de agrarische sector?

Dat brengt ons bij de wet die vandaag voorligt. De arbeidsmigranten, die een belangrijke bijdrage aan onze economie leveren, moeten dit kunnen doen zonder dat zij te maken krijgen met vuile uitzendbureaus, die hun geld verdienen met onderbetaling en het aanbieden van huisvesting die heel ver ondermaats is. Daarom is het wat BBB betreft van groot belang dat deze wet ingaat. Helaas heeft dit proces vertraging opgelopen, omdat er extra onderzoek nodig is naar wie de wet gaat uitvoeren. Om de vertraging het hoofd te bieden, wil de minister de Arbeidsinspectie extra middelen geven om deze malafide uitzenders aan te pakken. Maar hoe gaat dat? De Arbeidsinspectie krijgt er 35 fte bij om overtredingen op te sporen, totdat de wet in werking gaat. Verwacht de Arbeidsinspectie dan ook dat zij deze 35 fte op kan vullen? En waar is dit getal van 35 fte op gebaseerd?

De Arbeidsinspectie is goed, maar onvoldoende om de problemen echt op te lossen. Daar is een stelselwijziging voor nodig, zoals voorgesteld door de Wtta. De uitvoeringsproblemen lijken 'm te zitten in de borgstelling. Door de Wtta wel al in te voeren, maar de borgstelling later, zou de stelselwijziging al in gang gezet kunnen worden. Is dit een mogelijkheid? De toelastende instantie, waar de uitvoering van de Wtta onder moet komen te liggen, moet volgens de minister in staat zijn om in afstemming met de minister en beleidsadviseurs een balans te vinden tussen fouten maken in de opstartfase en het laten groeien van de expertise. Wat gaat de minister doen, naast afstemming, om de ruimte die nodig is voor deze balans te vinden?

Voorzitter. Ik ga afronden. Migratie is een heet hangijzer in de maatschappelijke discussie. Iedereen heeft er wel een mening over. Het rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen laat ons dan ook zien dat we grip moeten krijgen op migratie. Maar het is wel belangrijk dat we niet alle migratie op één grote hoop gooien. Asielzoekers zijn geen arbeidsmigranten. Juist arbeidsmigranten zijn broodnodig in onze samenleving, ook als we ervoor kunnen zorgen dat al onze werklozen in Nederland aan de bak kunnen. Ondanks dat er bij arbeidsmigratie keuzes gemaakt moeten worden, blijft het feit staan dat de arbeidsmigranten die hier werken, dat moeten kunnen doen voor een eerlijk loon, fatsoenlijk onderdak en goede zorg. We betreuren dan ook dat er uitstel is opgelopen met de uitvoering van de Wtta. Maar we begrijpen ook dat zorgvuldigheid moet gaan boven snelheid. We willen hier namelijk niet over anderhalf jaar weer staan met een wet die we toch niet uit kunnen voeren, die dan nog niks helpt en waardoor het nog langer duurt.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik geef de gelegenheid voor één korte vraag aan mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

85% van wat er in de kassen gebeurt, gaat naar het buitenland. Het draagt voor 1,1% bij aan het bbp. Daar werken 12.000 tot 16.000 arbeidsmigranten. Slechts 4.600 van die arbeidsmigranten wonen in het Westland. De rest woont vooral in Rotterdam en Den Haag. Dit vergt aanpassing van de economie. Dit vergt meer dan alleen maar zeggen: misschien moet er een wet komen. Vindt de BBB niet ook zo langzamerhand dat het tijd is dat er ingegrepen wordt, dat juist deze sectoren veel minder arbeidsintensief moeten worden, dat werkgevers goede werkgevers moeten worden en moeten zorgen dat die mensen vast in dienst komen en goede huisvesting krijgen?

Mevrouw **Rijkers-Oosterkamp** (BBB):

Wij vinden dat malafide uitzendbureaus aangepakt moeten worden en dat mensen die in Nederland komen werken, goed onderdak en een goed loon nodig hebben. Daarover zijn we het absoluut eens.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik graag mevrouw Podt van de fractie van D66 de gelegenheid voor haar bijdrage. Ik zal haar extra tijd geven om hier te komen. Gaat uw gang.

Mevrouw **Podt** (D66):

Nou, bedankt, voorzitter! Vorige week stond het verhaal van Rafal Zukowski in het NRC. Rafal kwam als arbeidsmigrant naar Nederland, ongetwijfeld om hard te werken, net als vrijwel alle arbeidsmigranten die hier in Nederland zijn. Maar het ging niet goed met Rafal. Zowel zijn werk- als zijn privéleven hadden een zwaar effect op zijn mentale gezondheid. Ook had hij zware fysieke klachten. Maar hij werkte via een uitzendbureau dat veel druk op hem zette om te blijven werken, ook als het eigenlijk niet ging. Rafal had veel last van depressieve gedachten en vroeg om hulp. Helaas kwam deze hulp voor hem niet op tijd. Rafal maakte een einde aan zijn leven.

Het verhaal van Rafal is bijzonder treurig, maar helaas geen uitzondering. Driekwart van de laagstbetaalde Oost-Europese uitzendkrachten heeft de afgelopen vier weken angst- of depressiegevoelens gehad. Ook verslechtert hun mentale gesteldheid naarmate zij langer in Nederland verblijven. Het aantal zelfdodingen onder Polen in Nederland ligt bijna twee keer zo hoog als onder Nederlanders. Het is dan ook vrij bizar dat de minister van Volksgezondheid eerder aangaf ook te willen bezuinigen op de zorg voor mensen zoals Rafal, die op straat terechtkomen. Hoe kan dat toch? Ik wil graag een reactie van deze minister.

Het verhaal van Rafal laat ook zien dat actie echt nodig is. De wet waar dit debat over gaat, moet er komen. Dat moet zo snel als het kan. Iedereen, de Kamer, de minister, de gemeenten en veel goedwillende werkgevers willen dat deze wet er komt. Des te pijnlijker is het dat het zelfs met zo veel draagvlak ons niet lukt om deze mensen snel te helpen en dat het niet lukt om snel malafide uitzendbureaus aan te pakken.

Tegelijkertijd is dit wel de realiteit. We hebben er niets aan als we een wet hebben die in theorie alle problemen oplost, maar in de praktijk onuitvoerbaar is en alleen schijnbescherming biedt. Dan zijn mensen als Rafal nog steeds niet geholpen. Liever iets later een wet die werkt en goed

uitvoerbaar is, dan een wet die niet werkt. Maar dat wil niet zeggen dat we in de tussentijd niets kunnen doen.

Het begint met minder werk dat drijft op een model van uitbuiting van kwetsbare arbeidsmigranten. Deskundigen zeggen dat een hoger minimumloon, eerlijke arbeidsvoorwaarden en minder flexibilisering helpen om een rem op arbeidsmigratie te zetten. Ziet de minister dat ook zo en gaat hij hier ook overkoepelend mee aan de slag?

Eerder dit jaar is er een motie van D66 aangenomen die oproept om te kijken naar hoe de ongewenste instroom van laagbetaalde derdelanders via een A1-verloning afgeremd kan worden. In de brief van deze minister lees ik dat hij vooral bezig is met kijken wat er in Europa geregeld kan worden. D66 is altijd voorstander van goede afspraken maken in Europa, maar dit kan erg lang duren. Bovendien is het niet waar de motie om vraagt. De motie vraagt juist om te kijken wat we binnen Nederland zelf al kunnen doen. Ik noem nog maar even die 125% van het minimumloon. Kan de minister bevestigen dat hij onze motie gaat uitvoeren en kan hij toelichten hoe hij dat gaat doen? Wat is de stand van zaken ten aanzien van de bedrijfseffectrapportage?

Geen tweederangsburgers. Dat was de titel van het rapport-Roemer uit 2020. Dat is wat D66 wil, zo snel mogelijk, maar met goede wetten, wetten die uitvoerbaar zijn. Ik roep de minister dus op om zo snel mogelijk met een nieuw voorstel te komen dat wel uitvoerbaar is. Maar vooral roep ik de minister op om voortvarend aan de slag te gaan met dat wat wel kan. Ik begreep dat het in een interruptiedebatje waar ik niet bij kon zijn, ging over het sneller behandelen van deze wet en om daarbij dan de ruimte te geven aan de minister om dit in te voeren. Dat lijkt mij een uitstekend idee. Graag een reactie daarop.

Laten we er op deze manier samen voor zorgen dat mensen niet meer in dezelfde situatie komen als Rafal.

Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel voor uw bijdrage. Dan zijn we aan het eind gekomen van de inbreng van de leden van de Kamer.

De beraadslaging wordt geschorst.

Termijn antwoord

Voorzitter: Paulusma

De **voorzitter**:

Aan de orde is het debat over het opnieuw uitstellen van de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten. We zijn toegekomen aan de eerste termijn van het kabinet. Ik geef met veel plezier de minister het woord. Gaat uw gang.

Minister **Van Hijum**:

Dank u wel, voorzitter. Uiteraard zeg ik ook dank in de richting van de Kamerleden voor hun inbreng, voor hun vragen en voor het delen van het chagrijn — laat ik dat toch maar gewoon zeggen — over de uitstel van de inwerkingtreding van de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten, de Wtta. Dat gevoel deel ik. Laat ik toch nog één keer benadrukken waarom het is en welke opgave we hier met elkaar hebben. Een aantal van u heeft daar, denk ik, terecht opnieuw op gewezen. Het gaat om het gegeven dat er in Nederland gewoonweg te veel arbeidsmigranten onder slechte omstandigheden leven en werken en dat er te veel misstanden zijn bij malafide uitzendbureaus en hun inleners, die een verdienmodel hebben gemaakt van de onderbetaling van arbeidskrachten, het aanbieden van ondermaatse huisvesting, of het niet afdragen van belastingen en premies.

Ik denk echt dat we moeten constateren dat er de afgelopen jaren een race naar de bodem gaande is, een race naar de laagste prijzen en de slechtste omstandigheden, over de rug van de meest kwetsbare mensen. Mevrouw Podt wees op het trieste verhaal van Rafal Zukowski. Ik heb dat natuurlijk ook in de krant gelezen. Door zulke verhalen ga je je afvragen in welk land, in welke economie en in welke arbeidsmarkt we willen leven. Het stemt droevig dat dit soort situaties in Nederland voorkomen.

Maar het gaat niet alleen over kwetsbare mensen. Het gaat ook over goede werkgevers en uitzendbureaus die worden weggeconcentreerd door de slechte. Ik denk dat we moeten constateren dat de markt in de afgelopen jaren veel te lang en veel te onbelemmerd ruimte heeft gekregen. Er is sprake geweest van een wildgroei aan malafide uitzendbureaus. Onze economie is gaan leunen op een verdienmodel van laagbetaalde arbeid in verschillende sectoren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we dat niet in een handomdraai terugdraaien. Het gaat niet in een vloek en een zucht gebeuren, maar wij, uw Kamer en de regering, zijn vastbesloten om er wel werk van te maken.

Dat begint met een toelatingsstelsel voor uitleenbureaus dat voorligt in het wetsvoorstel Wtta. Dat moet een belangrijke bijdrage leveren aan het stoppen van die race naar de bodem. Dat wetsvoorstel moet echt gaan zorgen voor een waterscheiding tussen aan de ene kant bonafide bedrijven, die het etiketje met het certificaat krijgen, en de malafide bedrijven, die dat certificaat niet hebben. Die kun je daardoor makkelijker opsporen en aanpakken.

Voorzitter. Ik vind het ook zeer spijtig dat de inwerkingtreding van die wet later moet plaatsvinden. Het duurt nu namelijk al lang en eigenlijk te lang. Een aantal leden heeft mij gevraagd om daar nog op te reflecteren. Ik heb eigenlijk moeten constateren dat het door twee belangrijke momenten in het besluitvormingsproces gekomen is.

Het begint met het kritische advies van de Raad van State in maart 2023 over het oorspronkelijke wetsvoorstel. Dat stelde nog voor om over te gaan op een publiek-privaat certificeringsstelsel. Dat was gebaseerd op het advies van de commissie-Roemer. Daar was een breed draagvlak voor in de Kamer en bij de regering. Dat hebben we hier vervolgens in een wetsvoorstel voorgelegd. De Raad van State zei: "We vinden het bij nader inzien niet verstandig dat u daar een privaat zbo van gaat maken en dat u de publieke verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld voor het normenkader, te veel in private handen legt." Daarbij refereerde de Raad van State aan de slechte ervaringen die met het leunen op een privaat certificeringsstelsel zijn opgedaan. Dat heeft er uiteindelijk, in oktober 2023, toe geleid dat er een aangepast wetsvoorstel is gemaakt en naar de Kamer is verstuurd.

Daarna bleek dat het aanwijzen van een uitvoerder complexer is dan voorzien. Mijn voorganger heeft de Kamer er in mei van dit jaar over geïnformeerd dat het aanwijzen van de uitvoerder sowieso lastig was en dat het meer tijd zou vergen en tot enige vertraging zou leiden. Toen was er nog sprake van de hoop en verwachting dat de Dienst Justis de uitvoerder zou kunnen worden. Ik heb zelf vervolgens in oktober moeten constateren dat ook dat pad eigenlijk niet begaanbaar is. Het is niet zo dat de Dienst Justis helemaal niets zou kunnen uitvoeren. Men heeft gezegd een deel van de taken te kunnen uitvoeren. Maar juist omdat je die taken dan moet opsplitsen over meerdere organisaties, hebben we gezegd: "Dat is niet verstandig. We moeten het toch echt over een andere boeg gaan gooien. Dan moeten we het maar in eigen huis gaan beleggen."

Voorzitter. De les die ik eruit trek, is dat we in het vervolg echt sneller moeten vaststellen of er een geschikte match is tussen de bedoeling van een wet en de voorgestelde manier van uitvoering door de uitvoerder. Er is te laat onderkend dat die er nu niet is, ook op mijn ministerie. Dat laat onverlet dat ik er echt op gebrand ben om zo veel mogelijk snelheid te maken. Daarbij moet ik de balans vinden tussen snelheid en zorgvuldigheid. Voor een effectief stelsel heb je namelijk niet alleen stevige maatregelen nodig via wetgeving. De uitvoering is uiteindelijk cruciaal. Ik zei net dat het gaat over de waterscheiding tussen bonafide en malafide bedrijven. Je kunt die honderd keer in een wet afspreken, maar je hebt een organisatie nodig die dat onderscheid maakt, bewaakt en in de praktijk blijft toepassen en de malafide praktijken blijft bestrijden.

Sinds de zomer onderzoeken we of de rol van de toelattende instelling, die centrale instelling, binnen het ministerie zelf kan worden uitgevoerd. Ik heb u daar in oktober een tussenstand van gegeven waaruit bleek dat het perspectief op uitvoering binnen het ministerie aanwezig is. Ik heb in die brief ook aangegeven om u daar in januari echt uitsluitsel over te geven. Dat is nog steeds mijn voornemen. Ik kan u natuurlijk wel even meenemen in de tussenstand. Dat zal ik zo ook in iets meer detail doen.

Voordat ik daartoe overga, zou ik wel het volgende willen benadrukken. Een aantal van u is namelijk niet alleen ingegaan op die wet, maar ook op een aantal andere maatregelen die we nemen. Ik wil daar toch op ingaan, omdat de Wtta natuurlijk niet het enige middel kan en zal zijn om het foute verdienmodel met arbeidsmigranten aan te pakken. We moeten echt heel veel meer doen. Ik ga de belangrijkste zaken noemen.

In de eerste plaats moeten we met elkaar kijken naar hoe we onze economie in de toekomst inrichten. We hebben daar vorige week ook bij stilgestaan in het debat over het advies van de commissie-Van Zwol over de demografische ontwikkeling van Nederland. We hebben ook geconstateerd dat we niet langer een lagelonenland willen zijn, maar op een sociale, hoogwaardige en innovatieve economie willen inzetten. Wij denken dat robotisering en innovatie daar een rol in kunnen spelen. Mevrouw Rijkers heeft daar ook over gesproken. De vermindering van de afhankelijkheid van arbeidsmigranten is ook een belangrijke opgave waar we de komende tijd voor staan. De vraag hoe die economie eruit gaat zien, willen we de komende maanden met behulp van een advies van de SER beantwoorden. Daar komen we uiteraard ook in de Kamer verder over te spreken.

Daarnaast is natuurlijk een stevige aanpak van misstanden rond arbeidsmigratie hard nodig. Wij zetten inderdaad in op het onverminderd uitvoeren van alle — een dikke streep onder "alle" — aanbevelingen van de commissie-Roemer. Ik heb de actuele stand van zaken ook beschreven in mijn brief van 14 november die naar de Kamer is gegaan.

Ik kijk ook verder dan het advies van de commissie. De heer Van Kent wees daar bijvoorbeeld op. Ik onderzoek de mogelijkheid van een uitzendverbod en van een minimumpercentage werknemers in eigen dienst. Ik hoop daar begin komend jaar mee naar de Kamer te komen.

In de aanloop naar de invoering van de Wtta doen we ook nog extra dingen om het geen verloren tijd te laten zijn, zoals onder andere het kijken naar het verhogen van de boetes. Dat is iets waar de heer Boon ook herhaaldelijk op heeft gewezen. We hebben de eerste stap gezet met het verhogen van de boetes, de differentiatie. Maar dat is niet genoeg. We willen dat verdienmodel echt onaantrekkelijk maken, dus de boetes zullen verder omhoog moeten. Maar de onderbouwing daarvan gaan we u begin volgend jaar aanleveren.

Een aantal van u heeft ook gevraagd naar de SNA-certificaten, de Stichting Normering Arbeid. Dat is eigenlijk het privaatrechtelijke keurmerk dat er nu is, vooruitlopend op het certificaat dat je met de wet straks kunt krijgen. Ik deel de opvatting van een aantal van u dat een privaat certificaat in elk geval beter is dan helemaal niets. Daarom heb ik met sociale partners in de uitzendsector en de Arbeidsinspectie afgesproken dat we de komende tijd een aanpak uitwerken om vooruitlopend op de wet extra stappen te zetten door de krachten te bundelen waar dat kan. Daarbij gelden vier speerpunten: het uitwisselen van informatie, het in beeld brengen van het malafide deel van de markt, onderlinge communicatie en ook het bewust worden van inleners. Ik ben ook actief in gesprek met sectoren zoals de uitzendsector en de vleessector om te kijken wat zij zelf kunnen doen, bijvoorbeeld met de taskforce voor de vleessector.

Tot slot in dit algemene deel wil ik toch op het volgende wijzen. Ja, er ligt een hele belangrijke rol en verantwoordelijkheid voor de overheid in het opnieuw ordenen van de markt en het bewerkstelligen van die waterscheiding tussen bonafide en malafide bedrijven, maar we kunnen natuurlijk niet elke dag bij elk bedrijf een inspecteur langssturen. Bedrijven en sectoren zijn ook zelf verantwoordelijk om hun mensen goed te behandelen. Het is niet alleen een wettelijke, juridische verplichting; het is natuurlijk ook een morele verplichting. Ik weet dat heel veel bedrijven en sectoren ook zo in de wedstrijd zitten en ik hoop ook op medewerking in die zin dat zij zelf een einde maken aan het foute verdienmodel waar ik over begon.

Ik zou de gelegenheid ook willen gebruiken om cao-partijen nogmaals op te roepen om hier ook in cao's goede afspraken over te maken. Ik zal de komende tijd samen met de Stichting van de Arbeid ook in beeld brengen in hoeverre de afspraken die mede voortvloeien uit "Roemer" in de afgelopen periode al in cao's zijn geïmplementeerd en wat we daar nog verder in kunnen doen.

Voorzitter. Het is een grote prioriteit en een grote verantwoordelijkheid om hier met elkaar stappen in te zetten. Ik ben ook zeer gemotiveerd om daar ondanks de tegenslag die we hebben bij het aanwijzen van een uitvoerder onverminderd mee door te gaan en daarbij het tempo hoog te houden. Dit was de algemene inleiding.

Er zijn een hele hoop specifieke vragen gesteld. Een aantal daarvan heb ik al een beetje geadresseerd in mijn inleiding. Ik zal de rest zorgvuldig langslopen. Ik denk dat ik al ben ingegaan op de vragen over Justis. Ik heb ook al enigszins gereflecteerd. In de richting van Van Kent zeg ik nog dat er geen vertraging is die de schuld van iemand is. Er is ook zeker geen vertraging door de

lobby van een uitzendsector. Ik ben niet gevoelig voor welke lobby dan ook. Ik heb al aangegeven dat we hier gewoon werk van moeten maken.

Een aantal van u heeft nog gevraagd hoe de onafhankelijkheid van de toelaten instelling op het ministerie wordt geborgd. Dat is op zich natuurlijk wel een terechte vraag. Als je een verantwoordelijkheid binnen je eigen ministerie belegt, hoe zorg je dan voor onafhankelijkheid? Daarvoor is het cruciaal dat er een sturingsmodel komt waarin de rollen heel duidelijk worden onderscheiden. Dat betekent dat je een eigenaar, een opdrachtgever en een opdrachtnemer hebt. De toelaten instelling krijgt dan dus gewoon een eigen directeur, en de minister blijft stelselverantwoordelijk in het geheel. Ik neem dit in de brief die ik in januari zal sturen ook mee in de verdere uitwerking van het model en de keuzes die we daarin moeten maken. Daarbij zal ik dan ook ingaan op de precieze plek in de organisatie. Daar vroeg onder anderen de heer Ceder nog naar: vindt het dan plaats binnen de afdeling DSU of krijgt het invulling op een ander plek? Dat zal ik u dan laten weten.

De heer Ceder vroeg mij ook nog of daar inderdaad 150 mensen voor nodig zijn en of die allemaal nieuw aangetrokken moeten worden. Dat zal inderdaad wel moeten gebeuren. Hoe het staat met de precieze vormgeving van de organisatie, dus de plek binnen het ministerie, de opbouw van de informatievoorzieningen, de precieze formatie, de taken en de bevoegdheden zal ik u allemaal in de brief van januari laten weten. De kwartiermakers zijn nu al bezig met de voorbereidingen. Bij de plannen die zij maken, houden zij ook rekening met de tijd die het kost om medewerkers te werven en op te leiden. Maar het klopt; dat moet inderdaad allemaal gebeuren.

Wanneer de wet precies in werking treedt, kan ik u op dit moment dus ook nog niet vertellen. Ik hoop u daar ook in januari meer over te kunnen laten weten, want dat zal uiteindelijk afhankelijk zijn van wanneer er een organisatie staat die ook effectief haar werk kan doen. Ik zie de heer Ceder nu naar voren komen. Het is natuurlijk niet zo dat de behandeling van de wet daar per se op moet wachten. Ik denk dat het heel goed mogelijk is dat de Tweede Kamer de behandeling van de wet begin volgend jaar ter hand neemt. Ik denk ook dat de uitvoeringspraktijk geholpen kan zijn met duidelijkheid over de wet. Ik zeg daar ook bij dat het niet alleen over de wet gaat maar ook over de onderliggende regelgeving en het normenkader, dat al is opgesteld en dat ik onlangs naar de Tweede Kamer heb gestuurd. Dat geldt ook voor de ministeriële regeling, waarin het hele inspectieschema al staat opgenomen. Ook dat is er eigenlijk al. Op het moment dat dat geldig wordt, is dat natuurlijk ook voor de uitvoering een belangrijk richtinggevend kader.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik ga de heer Ceder het woord geven, maar voordat ik dat doe, vraag ik u om elkaar een beetje te helpen. We lopen namelijk uit en er staat nog een debat gepland vanavond. Ik zou heel graag willen dat vooral de mensen van de ondersteuning een beetje op tijd naar huis kunnen, dus graag korte en bondige interrupties.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Voorzitter, u kent mij als het gaat om bondigheid, dus dat komt goed.

De voorzitter:

Het was met nadruk aan de heer Ceder gericht.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Ik ben blij dat de minister aangeeft dat de Kamer, als die dat wil, alvast met de wet kan beginnen. Dat kan ook technisch. Ik ga daar ook een motie voor indienen, want ik denk dat het belangrijk is om dat te doen. Ik hoor de minister zeggen dat dat ook kan helpen om richting te geven. Ik ben nog even op zoek naar het volgende. In het huidige tekstvoorstel wordt er volgens mij al een bepaalde weging gemaakt wat betreft de uitvoering. Bij welke keuze kan de wetstekst zoals die er nu is intact blijven als het gaat om de uitvoerder? En bij welke keuze zou je de wetstekst moeten aanpassen, wat dus ook weer een vertraging betekent? Zou u dat scherp kunnen aangeven, zodat wij ook als Kamer weten wat de consequenties zijn indien wij een bepaalde richting kiezen?

Minister Van Hijum:

Mijn inschatting is dat, als de uitvoering onder de directe verantwoordelijkheid van mij als minister blijft bestaan, de wetstekst geen aanpassing behoeft op dat punt. Maar stel dat je zou kiezen voor bijvoorbeeld een zelfstandig bestuursorgaan. Dan zou de wet op dat punt veranderd moeten

worden. Die modellen worden op dit moment allemaal naast elkaar gezet en daar wordt uiteindelijk een keuze in gemaakt. Mijn advies aan u zou het volgende zijn. U hoeft niet te wachten tot het allemaal helemaal klaarstaat voordat je de wet behandelt, maar wacht nog wel even die keuze van begin januari af. Dan lijkt mij dat zich er niet veel tegen verzet om de wetsbehandeling ter hand te nemen. Maar je kunt de wet natuurlijk pas in laten gaan op het moment dat er een organisatie staat die ook kan handhaven en die taken kan waarmaken. Ik hoef de heer Ceder er niet van te overtuigen, maar de aandacht voor de uitvoering is echt cruciaal in dit soort belangrijke wetsvoorstellen. Dat moet in de praktijk het verschil maken.

De heer **Aartsen** (VVD):

Mijn vraag gaat over de relatie tussen de wetsbehandeling en de uitvoering. We hebben in de schriftelijke ronde zorgen geuit over de consequenties voor bedrijven die onder het toelatingsstelsel gaan vallen. Als de Kamer besluit om de wet spoedig te behandelen, is de minister dan bereid om alvast duidelijkheid te geven over bijvoorbeeld de leges, die afhankelijk zijn van die toelattende instelling, of over de omvang van controles? Dat heeft namelijk allemaal weer een doorwerking. Mijn punt is vooral dat er een aantal zaken aan de uitvoering van de wet vastzitten. Ik zou het wel prettig vinden als de minister zou zeggen dat hij bereid is om een paar afbakeningspunten mee te geven, zodat wij aan deze kant van de Kamer ook wat comfort hebben.

Minister **Van Hijum**:

Die bereidheid heb ik. Ik zal in januari zo veel mogelijk informatie over de uitvoering delen zodat u de inhoudelijke behandeling ter hand kunt nemen. Ik zal ook ingaan op de waarborgen om de leges beheersbaar te houden, want dat hangt uiteindelijk samen met de omvang van de kosten, de organisatie en de processen. Dan kunt u als Kamer goed geïnformeerd een afweging maken over het vervolgen van de behandeling van het wetsvoorstel.

De **voorzitter**:

Na deze prachtige toezegging heeft u toch nog een vraag.

De heer **Aartsen** (VVD):

Nou, vooral een verzoek, namelijk om die brief van januari niet alleen maar over de voortgang te laten gaan, maar ook over wat er zo veel mogelijk aan de Kamer meegegeven kan worden, zodat wij gelijk na die brief de wetsbehandeling kunnen starten. Anders moeten we weer een schriftelijke ronde doen en zijn we weer een eind verder. Die oproep wil ik dus nogmaals doen aan de minister.

Minister **Van Hijum**:

Ik heb het goed gehoord. Ik zal zo volledig mogelijk zijn. Het valt niet uit te sluiten dat er dan toch nog vragen zijn, maar ik snap heel goed wat de heer Aartsen vraagt. Daar gaan we ons voor inzetten.

De heer Van Kent vroeg of de financiële borgstelling in het wetsvoorstel van een ton, de €100.000 die bedrijven inderdaad moeten inleggen, niet te laag is en of die niet verhoogd moet worden naar €150.000. Bij dat bedrag hebben wij ons gebaseerd op de ingediende motie, de motie-Bruins van destijds. Daarin is deze keuze gemaakt. Daarbij is een afweging gemaakt tussen het algemeen belang bij het effectief tegengaan van vluchtig ondernemerschap en de last die het vormt voor startende en gevestigde ondernemers. Het is namelijk nogal wat. Je moet wel een ton inleggen. Het is de enige markt in Nederland, en ik denk ook in Europa, waar dat op deze manier gebeurt. De hoogte van het bedrag, is onze taxatie, is substantieel genoeg om vluchtig ondernemerschap tegen te gaan. Maar het is wel zo dat het bedrag jaarlijks geïndexeerd zal worden. Sinds het bedrag bedacht is, had er ook al wat inflatie bij moeten komen, om het zo maar te zeggen. We kunnen daar bij de behandeling van de wet nog eens goed naar kijken, maar op zichzelf genomen is dit bedrag een goed afgewogen richtgetal, denken wij.

De tweede vraag van de heer Van Kent was of de financiële zekerstelling niet voor alle bedrijven zou moeten gelden. Er is voor gekozen om dat voor een periode van vier jaar te doen. Als je vluchtig ondernemerschap wilt tegengaan, dan moet je in ieder geval de eerste vier jaar van je onderneming dat bedrag op tafel leggen. Daarna krijg je het ook weer terug. Dus bedrijven die straks invaren en nog maar drie jaar dat bedrijf hebben, moeten dat bedrag wel betalen. Maar als je al vier jaar lang een gevestigde onderneming hebt, dan ben je geen vluchtige ondernemer en dan hoef je dat niet te doen. Het doorbreekt een beetje het stelsel als je het sowieso aan alle bedrijven gaat opleggen. Dat zou ik dus niet aanraden. Ik ben wel bereid om te kijken of er

constructies zijn die dit ondermijnen of die een makkelijke vluchtroute zijn om onder dit bedrag uit te komen. Daar vroeg de heer Van Kent ook nog naar. Daar ga ik naar kijken en daar kunnen we bij de wetsbehandeling ook nog op ingaan wat mij betreft.

De heer **Van Kent** (SP):

Heel graag. Ik heb daar bij uw voorganger ook op gewezen. Ik denk dat dit echt een probleem is. Die vluchtroute kan namelijk de volgende zijn. Als je bestaande uitzendbureaus die al vier jaar of langer actief zijn niet verplicht om hieraan te voldoen, dan kunnen er ook gewoon bv's verhandeld worden. Als je die 19.000 uitzendbureaus die er al zijn niet die €100.000 wilt laten inleggen — een bankgarantie mag trouwens ook, want je hoeft het niet op tafel te leggen — dan is het aantrekkelijk om een bv van iemand anders over te nemen, een bv die al langer bestaat. Met andere woorden, we hebben nu minimaal 19.000 uitzendbureaus en er worden er ook opgericht om snel alvast even wat jaren op te bouwen. Daar zit volgens mij ook een hele grote vluchtroute. Ziet de minister dat risico?

Minister **Van Hijum**:

Ik ben bereid om nog even goed naar dit risico in het algemeen te kijken, en ook nog even goed naar de wetsgeschiedenis op dit punt. Die is er nog niet, maar dit onderwerp is natuurlijk al eerder besproken. Ik zou graag met de heer Van Kent willen afspreken dat we hier expliciet op terugkomen bij de wetsbehandeling, om te kijken of we dat een reëel risico vinden en of we aanvullende maatregelen moeten nemen om dat te beperken.

De **voorzitter**:

Kort, meneer Van Kent.

De heer **Van Kent** (SP):

Dan zou het misschien goed zijn om nu alvast even te kijken wat de consequenties zijn als je het voor alle uitzendbureaus verplicht zou stellen. Dat is wel nodig als je deze vluchtroute echt wil afsluiten.

Minister **Van Hijum**:

Misschien zijn er ook andere routes. Ik zeg toe om daar goed naar te kijken. Ik kan er ook van tevoren op terugkomen, als de heer Van Kent dat wil. Ik ben het met hem eens dat dit een effectieve wet moet worden en dat die waarborg niet omzeild moet kunnen worden.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Van Hijum**:

De vragen van de ChristenUnie en het CDA over het SNA-keurmerk heb ik voldoende beantwoord, denk ik. Wij zijn inderdaad bereid om, zeker in de aanloopfase naar de inwerkingtreding van de Wtta, goed te kijken of dat keurmerk toch niet gebruikt kan worden als een soort eerste, voorlopige waterscheiding. Ik ken ook de kritiek van de vakbonden dat het stelsel niet waterdicht is, waar mevrouw Patijn op wees. Niettemin kun je wel stellen dat de meeste malafide bureaus geen keurmerk hebben en dat het wel iets doet in de afbakening van de verschillende typen bedrijven. Nogmaals, ik kijk ook of ik met cao-partijen afspraken kan maken over hoe dat keurmerk een rol kan spelen, in de richting van zowel de uitzendbedrijven als de huisvesting.

Mevrouw Van Dijk vroeg mij nog hoeveel SNA-gecertificeerde er zijn. Dat zijn er ongeveer 5.100 op dit moment.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik hoor u wel erg makkelijk zeggen dat er bij SNA-gecertificeerde minder overtreders zouden zijn dan bij niet-gecertificeerde. Volgens mij zijn die cijfers niet te leveren en heeft de Arbeidsinspectie eigenlijk geconstateerd dat die cijfers hetzelfde zijn.

Minister **Van Hijum**:

Dat zei ik ook niet precies. Ik beoogde te zeggen dat de meeste malafide bureaus in ieder geval geen SNA-certificaat hebben. Als je kijkt naar de bureaus die wel een SNA-certificaat hebben, kun je inderdaad nog niet zeggen dat dat automatisch een garantie is voor de kwaliteit. Je zult altijd ook moeten kijken of ze zich aan de regels houden of niet. Ik denk dat dit een belangrijk aandachtspunt is en een belangrijke vraag voor de overgangperiode naar een stelsel waarin

bedrijven op basis van het SNA-certificaat bijvoorbeeld toegang krijgen tot de Wtta. Ik denk dat dat een aandachtspunt is dat we de komende weken en maanden met de uitzendbranche nog wat verder moeten uitwerken.

Mevrouw Patijn vroeg ook of ik bereid ben om een pilot op te starten met de VNG om lokaal vestigingsvergunningen in te voeren voor uitzendbureaus en om geld voor de handhavingscapaciteit van de NLA in te zetten voor lokale handhaving. Dat is eigenlijk wel een interessante suggestie. Wij hebben nog niet eerder onderzocht of gemeenten een vestigingsvergunning kunnen invoeren voor uitzendbureaus. Ik ben bereid om alles te onderzoeken in de aanloop naar de Wtta, die wat later in werking treedt, nogmaals, om te kijken wat we kunnen doen om het probleem te helpen oplossen. Ik zie nog wel wat haken en ogen. Die wil ik bekijken voordat ik kan zeggen dat een pilot een goed idee is. Maar ik ben bereid om in gesprek te gaan met de VNG, om te kijken hoe we lokale vestigingsvergunningen in de tussenperiode kunnen inzetten. Ik heb overigens morgen bestuurlijk overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Dat gaat over huisvesting en registratie, maar ik ben ook bereid om dit punt op tafel te leggen. Maar het lijkt mij niet verstandig om het budget dat beschikbaar is gesteld voor de Arbeidsinspectie hieraan te besteden, want dat hebben we echt nodig om juist in de aanloopfase de malafide bureaus daadwerkelijk te kunnen aanpakken. Stel dat je dit zou doen, dan denk ik dat je wel moet kijken hoe je de informatie van gemeenten, de Arbeidsinspectie en de Belastingdienst kunt combineren om tot effectieve handhaving over te gaan. Daar zitten wellicht mogelijkheden.

De voorzitter:

Een moment. Mevrouw Patijn.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Zegt u daarmee ...

De voorzitter:

"Zegt de minister."

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ja, voorzitter, sorry; dank u wel. Zegt de minister daarmee dat er bereidheid is om de extra capaciteit die er voor de Arbeidsinspectie komt, ingezet kan worden voor handhaving, bijvoorbeeld via de FRIT's, oftewel de samenwerking met de gemeentes?

Minister Van Hijum:

Ja, maar dat is nu natuurlijk ook al zo. We maken nu ook gebruik van de informatie die gemeenten doorspelen aan de Arbeidsinspectie over misstanden die zij aantreffen, bijvoorbeeld wanneer zij denken dat er op het gebied van huisvesting malafide praktijken aan de orde zijn. Ook hieruit zou informatie kunnen voortvloeien die voor handhavers relevant is.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

De minister heeft aangegeven 35 fte's extra op te leiden voor de Arbeidsinspectie. Het duurt natuurlijk altijd even voordat die opgeleid zijn. Als dit soort pilots met vergunningen op lokaal niveau er zouden kunnen komen, dan is er geen automatische capaciteit aan gekoppeld om de handhaving vorm te geven. Is de minister bereid om er in ieder geval op te sturen dat de extra capaciteit voor de Arbeidsinspectie daarvoor ingezet kan worden?

Minister Van Hijum:

Dat kan wel. Die capaciteit is nadrukkelijk bedoeld om de wantoestanden in de uitzendpraktijk aan te pakken. Die kan hier dus ook zeker voor worden benut. Het goede nieuws is dat dit overigens geen 35 maar 45 mensen zijn, waarvan er 35 operationeel op straat en er 10 intern met boeterapporten en de interne afhandeling bezig gaan. Wat wij toevoegen, boven op de uitbreiding van 90 fte's met het oog op de uitvoering van deze wet, is dus echt wel substantieel. Nogmaals, deze pilot is er nog niet. Ik ga het verkennen en uitzoeken. Maar ik denk dat deze capaciteit daarvoor ingezet zou kunnen worden.

De voorzitter:

Gaat u verder.

Minister Van Hijum:

Mevrouw Postma vroeg mij nog of ik in de verkenning naar het uitzendverbod ook de mogelijkheid

wil meenemen om een minimaal percentage in directe dienst te nemen. Ja, dat is een optie. Dat wordt al in de verkenning meegenomen. Er worden twee opties naast elkaar verkend. De juridische implicaties van deze opties worden op dit moment in beeld gebracht. Ik hoop daar begin volgend jaar bij u op terug te komen.

Tot slot in dit blokje. De heer Van Kent — hij is er even niet — vroeg mij nog of 3 juli 2025 de deadline is voor een verbod op uitzenden in de vleessector. In de brief die ik deze week naar de Kamer heb gestuurd, heb ik aangegeven dat de afspraak die staat, is dat de misstanden in die sector binnen een jaar vanaf juli dit jaar tot een einde moeten zijn gebracht. Aan die afspraak ga ik de sector ook houden.

Er zijn nog een aantal vragen gesteld over de boetes van de Arbeidsinspectie bij een overtreding, die ik toch maar even gewoon langsloop. De suggestie van mevrouw Patijn dat er geen vordering wordt opgelegd om alsnog het juiste loon te betalen, klopt niet. We controleren wel degelijk of de nabetaling is verricht. De Arbeidsinspectie kan dat ook afdwingen met een last onder dwangsom. Dat is sowieso het gebruik bij bestuursrechtelijk instrumentarium. Het is er uiteindelijk altijd op gericht om de situatie te herstellen, dus niet zozeer om boetes uit te delen, maar echt om de betreffende organisaties of werkgevers te dwingen om weer de goeie dingen te gaan doen.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik probeer het steeds kort te houden, maar ik heb wel steeds vragen. De minister geeft aan dat het al wel gebeurt, maar ik krijg signalen van bijvoorbeeld FairWork, en ook van werkgevers, dat het juist niet gebeurt. Misschien kan het dus al wel, maar gebeurt het nog niet zoveel. Kan de minister aangeven hoe vaak dit wel gebeurd is in de afgelopen jaren, en of er ook nabetalingen gedaan zijn?

Minister **Van Hijum**:

Ik heb daar geen getallen bij. Laten we zeggen: de informatie die ik heb, is dat de regel in zijn algemeenheid is dat de Arbeidsinspectie bij een overtreding zowel een boete als een nabetalingsverplichting oplegt. Als daar meer getallen over moeten komen, moet ik dat nagaan. Maar nogmaals, het is ook wel echt de intentie van het bestuursrechtelijke handhavinginstrumentarium. Je wilt dat de werkgever zich weer gaat gedragen zoals het hoort.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Van Hijum**:

Over de capaciteit van de Arbeidsinspectie heb ik al iets gezegd. De heer Aartsen vroeg nog of de Arbeidsinspectie al meer kan worden ingezet in risicosectoren. Dat doet de Arbeidsinspectie in de praktijk ook. Overigens is de Arbeidsinspectie wel onafhankelijk; die staat op afstand van mij als minister en maakt zelfstandig keuzes. Ze legt nadrukkelijk de prioriteit bij herkenbare maatschappelijke risico's en maakt analyses van risico's, zoals omgevingsanalyses. Ze zet de capaciteit ook in waar het risico op slechte arbeidsomstandigheden en oneerlijke arbeidsvoorwaarden het grootst zijn. Daarbij zeg ik in de richting van mevrouw Van Dijk dat er zeker al wordt samengewerkt tussen de Arbeidsinspectie, de Belastingdienst en het UWV om malafide praktijken op te sporen en te kijken hoe de capaciteit zo gericht mogelijk kan worden ingezet richting signalen die bij een van die organisaties bekend zijn. En op dit moment wordt gekeken hoe dat nog intensiever kan worden gedaan. Dit is ook het geval in de richting van bedrijven die met hoge percentages ontslag op staande voet werken. De heer Van Kent heeft daarover terecht verschillende malen vragen gesteld. We willen toe naar een intensivering van de samenwerking tussen het UWV en de Arbeidsinspectie om signalen die het UWV heeft over die hoge percentages ook te kunnen gebruiken, bijvoorbeeld door het delen van een top vijftien met de Arbeidsinspectie, om daarop gerichte controles te kunnen uitvoeren. Die gegevensdeling wordt een heel belangrijke pijler onder de aanpak van de verschillen diensten. We hebben onlangs met de uitzendsector afgesproken dat het project voor de aanpak van misstanden bij uitzendbureaus, waarin partijen samen informatie delen, ook weer geïntensiveerd zal gaan worden.

De **voorzitter**:

Dat geeft aanleiding tot een vraag. De heer Van Kent.

De heer **Van Kent** (SP):

Horizon Flexcraft zegt in het NRC "wij doen dit zo". Ik neem dat er wel wordt meegelezen met wat allemaal bekend is en dat er gewoon wordt opgetreden.

Minister **Van Hijum**:

Bedoelt u dat er meegelezen wordt door de Arbeidsinspectie?

De heer **Van Kent** (SP):

Ja, want in de krant zeggen uitzendcriminelen "ja, meer dan de helft op staande voet. Ze komen niet opdagen, dus dit is de enige manier om van ze af te komen."

Minister **Van Hijum**:

Ja, bij de Arbeidsinspectie lezen ze ook kranten, dus daar zullen ze zeker gebruik van maken. Het interessantere punt — de heer Van Kent heeft daar ook vragen over gesteld — is hoe je nou uit beschikbare gegevens, bijvoorbeeld bij het UWV, zonder dat er krantenartikelen verschijnen, de rotte appels kunt herkennen en daarop kunt acteren. Daarop is gelukkig wel het een en ander mogelijk. Het vraagt wel iets van informatie-uitwisseling en gegevensdeling, maar daar wordt aan gewerkt.

De **voorzitter**:

Afrondend.

De heer **Van Kent** (SP):

Kunnen wij dan te horen krijgen wanneer die uitwisseling georganiseerd is? Met de krantenlezer bedoelde ik inderdaad ook in afwachting van de succesvolle gegevensuitwisseling waardoor er gehandhaafd kan worden en er in ieder geval wel in de tussentijd daar in Velp ervan uitgegaan kan worden dat de inspectie op de stoep komt.

Minister **Van Hijum**:

De heer Van Kent vraagt nu naar wanneer. Ik meende dat ik in de antwoorden op zijn schriftelijke vragen daarop al ben ingegaan. Ik ben uiteraard altijd bereid informatie nog weer meer te delen, maar probeer ook te voorkomen dat ik de ene brief na de andere toezeg. Ik zit even te denken wat een handig moment is om daarop terug te komen. Misschien kan ik in tweede termijn hierop terugkomen.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Van Hijum**:

Mevrouw Patijn vroeg mij nog of er een verwijzing naar de website workinnl.nl op de loonstrook zou kunnen komen. Dat is op zichzelf een sympathiek idee. Het gaat natuurlijk om het doel om de juiste hulp te vinden voor de arbeidsmigrant. De onbekendheid met waar de ondersteuning geboden wordt is inderdaad nog groot. Eerder is ook geprobeerd om de website workinnl.nl toe te voegen aan de berichtgeving vanuit de Basisregistratie Personen. We hebben moeten constateren dat dit niet tot heel veel meer bezoeken aan die website leidde. We weten ook dat arbeidsmigranten vaak vooral behoefte hebben aan persoonlijke hulp en begeleiding, meer dan aan informatie op een website. Dat proberen we met dat grotere project Work in NL te bereiken. In alle 35 arbeidsmarktregio's komen punten waar mensen dagelijks geholpen worden en ondersteuning kunnen krijgen. We zien dat dat goede resultaten oplevert. Ik zal dit concrete idee ook nog verder verkennen.

Mevrouw Patijn vroeg ook of de minister bereid is om te regelen dat inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel niet mogelijk zijn zonder inschrijving in de Basisregistratie Personen. Dit sluit voor een deel aan bij de aanpak van schijnzelfstandigheid die we als kabinet kiezen. De Kamer van Koophandel toetst nu trouwens al of iemand in het bezit is van een burgerservicenummer en dat kun je alleen maar krijgen als je in de BRP als ingezetene of als niet-ingezetene ingeschreven staat. Het verplichten van een registratie op zich kun je niet afdwingen, want dat betekent dat mensen die woonachtig zijn in het buitenland zich niet meer zouden kunnen inschrijven bij de Kamer van Koophandel, grenswerkers bijvoorbeeld. Dat lijkt ons weer niet gewenst.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Ik ben geen specialist op dit gebied, maar ik heb wel geprobeerd om me hierover te laten

informereren. Ik heb begrepen dat dat altijd met iemand moet zijn die in ieder geval ingeschreven staat bij de RNI. De voorwaarde is dus altijd een RNI-inschrijving. Waarom zou wel een RNI-inschrijving als voorwaarde gesteld kunnen worden en niet een BRP-registratie?

Minister Van Hijum:

Dat is niet een eis die wordt gesteld. De Kamer van Koophandel informeert niet-ingezetenen over de Wet Basisregistratie Personen, waarin is bepaald dat een persoon zich moet inschrijven op het Nederlands verblijfsadres als men langer dan vier maanden aaneengesloten in Nederland verblijft. Dat moet de Kamer van Koophandel delen met degene die zich daar komt inschrijven.

Dan zijn we bij het thema registratie gekomen. Daar vroeg mevrouw Postma mij ook naar. Ik heb daarover net een brief naar de Kamer gestuurd. Misschien toch even een hele kleine aanloop naar het antwoord. Die brief vloeit voort uit het feit dat er bij de Wtta verschillende amendementen zijn ingediend die op die registratieplicht zien. Onder anderen de heer Ceder en de heer Van Oostenbruggen hebben amendementen liggen. Die amendementen zijn destijds door mijn voorganger ontraden. We hebben daar in een eerder debat in de Kamer over gediscussieerd. Toen werd gezegd: kunt u er niet nog een keer naar kijken? Dat heb ik gedaan. Ik heb daarvoor alle alternatieven die we zouden kunnen kiezen, nog eens op een rij gezet. Ik ben van plan om die morgen met de gemeenten langs te lopen en daaruit een keuze te maken.

Mijn intentie is om conform de wens van de Kamer met een voorstel te komen. Ik vind het nog net even te vroeg om te zeggen welke van deze varianten het wordt. Dat is niet om moeilijk te doen, maar omdat alle varianten echt voor- en nadelen hebben. Uiteindelijk wil je een instrument hebben dat iets doet dat helpt, dat daadwerkelijk tot meer registraties gaat leiden en daarmee tot een betere dienstverlening, een hogere verzekeringsgraad en al die dingen die je daarmee wilt bereiken. Dat is de route die ik zou willen lopen. Ook daarvoor geldt dat we daarin, voordat de behandeling in de Kamer wordt vervolgd, een afgewogen keuze maken. Het zou heel goed kunnen zijn dat ... Persoonlijk denk ik dat die vergewis- en meldplicht een grotere kans van slagen heeft dan — ik ben even de andere variant kwijt — de algemene zorgplicht, omdat die beter afdwingbaar is. Daar gaat het uiteindelijk om. Uiteindelijk moet beter te verifiëren zijn of het daadwerkelijk tot meer registraties heeft geleid.

De heer Ceder vroeg mij nog of het uitstellen van de Wtta effect heeft op het uitvoeren en uitrollen van de aanbevelingen van de commissie-Roemer. Dat is niet het geval. Daar gaan we onverminderd mee door. Hij vroeg ook nog of gemeenten zich niet in de steek gelaten voelen. Ik heb de brief van de VNG gezien waarin teleurstelling wordt uitgesproken, maar ik durf toch echt te zeggen dat wij, zeker op dit dossier, goede contacten met de VNG hebben en dat er morgen concrete dingen op de agenda staan om te bespreken. Ik heb al eerder gezegd dat ik naast gemeenten wil staan, omdat die in hun wijken en in de bedrijven waar zij de belangen zien, met de problemen worden geconfronteerd. Daar gaan wij dus op volle kracht mee door.

Mevrouw Postma vroeg nog naar het afwegingskader. Dat moet de opvolger worden van de huidige effectrapportage, waarin gemeenten in beeld brengen wat de consequenties zijn van de vestiging van een bedrijf voor de komst en de huisvesting van arbeidsmigranten. Wij hebben in het hoofdlijnenakkoord opgenomen dat wij een breder afwegingskader willen. Dat staat morgen overigens ook op de agenda van het overleg met de VNG. Dat zal ook meer verplichtend moeten worden. Ik kijk nog even precies hoe we dat gaan doen, want ook daarvoor geldt dat we recht willen doen aan de ruimte en verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies. Er kan op dit moment ook al veel als het gaat om het introduceren van zo'n afwegingskader. Ik weet uit mijn eigen verleden dat het in de omgevingsvisie en de omgevingsverordening een hele harde juridische plek kan krijgen en dat het veel verder kan gaan dan alleen maar het in beeld brengen van effecten. Je kunt ook zeggen: ik ga niet alleen het effect in beeld brengen, maar ook afwegen wat de toegevoegde waarde is van de komst van het bedrijf en of we die voor- en nadelen tegen elkaar vinden opwegen.

De heer Ceder (ChristenUnie):

Het is goed dat er een afwegingskader komt. Volgens mij vindt ook het kabinet dat dat er moet komen. De vraag is alleen hoe je dat inricht. Het is nu een pilot. De discussie die nog in Nederland blijft hangen, is of het bij een pilot blijft. Wordt het lokaal ingericht of neemt de rijksoverheid de verantwoordelijkheid om wat neer te zetten, uiteraard met inachtneming van regionale verschillen? Het gevoel dat nu ontstaat, is dat sommige gemeenten dit wel inzetten, maar dat er een

waterbedeffect ontstaat bij gemeenten die het niet gebruiken. Mijn vraag, en daarover wil ik ook met een motie komen, is of het kabinet bereid is om de duidelijkheid te geven, ook richting de gemeenten, dat het kabinet het voortouw neemt in het afwegingskader voor nieuwe bedrijvigheid. Nogmaals, dat kan via de omgevingsvisie of op andere manieren. Dat is prima. Het gaat erom dat we duidelijk maken dat het niet bij een pilot blijft, en ook dat het niet belegd wordt bij gemeenten, die dan kunnen kiezen wie wel of niet meedoet.

Minister Van Hijum:

Dat is echt onze intentie. Het blijft niet bij een pilot. Het wordt verplichtend en minder vrijblijvend. De precieze vormgeving wil ik even goed met de decentrale overheden bespreken, bijvoorbeeld of je in de Omgevingswet iets moet regelen of strakke afspraken met provincies kunt maken om iets in hun verordening te laten opnemen. Dat laatste kun je eigenlijk vrij snel doen. Daar hoeft je geen ingewikkeld wetstraject voor te doorlopen. Wat betreft snelheid: we willen een aantal dingen in deze periode goed en effectief neerzetten.

De voorzitter:

Dat scheelt weer een motie. Gaat u verder, minister.

Minister Van Hijum:

Dat weet je maar nooit.

Mevrouw Podt vroeg nog naar de bezuinigingen bij het ministerie van VWS op de subsidieregeling voor onverzekerden. We hebben er kennis van genomen dat er een voornemen is om per 2027 40 miljoen structureel te bezuinigen op de subsidieregeling voor medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden. Dat raakt EU-burgers zonder werk en zonder recht op een uitkering die niet verzekeringsplichtig zijn en EU-burgers die ten onrechte niet verzekerd zijn voor zorgkosten. Het voorstel van de minister van VWS is dat alleen acute zorg nog zal worden vergoed. Daar is wel enige discussie over. Zorgaanbieders zijn kritisch over die bezuiniging, omdat uitstel van zorg kan leiden tot meer urgente zorgverlening in de toekomst en omdat het maken van onderscheid naar acute zorg niet goed uitvoerbaar is voor zorgaanbieders. Dat zijn zorgen vanuit de uitvoeringspraktijk die ik wel deel. Ik ben blij dat de minister heeft toegezegd om uw Kamer voor 1 januari 2025 inzicht te geven in de precieze praktische uitwerking van de versoering van die regeling, de verschillende groepen die daaronder vallen en ook de juridische haalbaarheid hiervan.

Mevrouw Podt (D66):

Ik zou bijna zeggen: juridische houdbaarheid lijkt me nog de minste zorg in dezen. De minister zegt eigenlijk heel droogjes: dit gaat over EU-burgers die geen verzekering hebben. Dat gaat natuurlijk heel vaak over mensen die hiernaartoe zijn gekomen, die in Nederland heel hard hebben gewerkt en die door de uitzendbureaus waar wij het vandaag over hebben zijn afgedankt, op straat terecht zijn gekomen en tegen wie straks ook door Nederland wordt gezegd: "U krijgt nog maar heel weinig zorg. We helpen u eigenlijk alleen als u een slagaderlijke bloeding krijgt, maar bij andere dingen niet." Ik hoop dat deze minister wil toezeggen dat hij vanuit zijn portefeuille en zijn verantwoordelijkheid voor deze mensen heel erg goed gaat samenwerken met de minister van VWS om te voorkomen dat dit op deze manier gaat gebeuren.

Minister Van Hijum:

Ik zeg dat zeker toe. Het is al het geval dat ik hierover nauw contact zal houden met de minister van VWS. Ook vanuit mijn eigen verantwoordelijkheid wil ik natuurlijk proberen te bevorderen dat de verzekeringsgraad onder deze groep zo hoog mogelijk is, wordt en blijft. Ook een deel van de mensen die wel werken is niet verzekerd, omdat hun die rechten worden onthouden. Dat heeft ermee te maken of je er goed over geïnformeerd bent waar je in Nederland aanspraak op kunt maken. Daar speelt het platform Work in NL weer een belangrijke rol in.

Wat betreft mensen die op straat komen heb ik u eerder verteld, ook in deze Kamer, over projecten om mensen vanuit dakloosheid zo snel mogelijk weer aan het werk te krijgen en geregistreerd te krijgen, zodat ze ook weer toegang tot een verzekering krijgen. Overigens ben ik ook om die reden wat terughoudend over ideeën die worden geopperd om de automatische inhouding voor de zorgpremie bij werkgevers ter discussie te stellen. Uit allerlei onderzoeken blijkt namelijk dat die in de praktijk wel degelijk leidt tot een relatief hoge verzekeringsgraad onder arbeidsmigranten. Ik ga dus doen wat wij kunnen doen om die verzekeringsgraad zo hoog mogelijk te laten zijn. Over de gevolgen van deze regeling zal ik mij echt blijven verstaan met mijn collega bij VWS.

De **voorzitter**:

Afrondend, mevrouw Podt.

Mevrouw **Podt** (D66):

Dat is een lang antwoord dat eigenlijk heel veel andere dingen beschrijft die ook belangrijk zijn. Laat ik vooropstellen dat ik denk dat iedereen goede zorg nodig heeft, of je nou hebt gewerkt of niet hebt gewerkt, of je nou legaal of illegaal in Nederland bent. De bottomline is wel dat ik vind dat deze minister een speciale verantwoordelijkheid heeft voor deze groep. Ik hoop dan ook dat hij richting deze commissie wil rapporteren over hoe dit gaat.

Minister **Van Hijum**:

Of ik wil rapporteren. Ja, als ik hier vragen over krijg, dan zal ik daar natuurlijk antwoord op geven. Deze regeling valt natuurlijk wel onder VWS, dus daar moet primair de afweging worden gemaakt. Maar natuurlijk voel ik mij ook verantwoordelijk. We zijn één kabinet. We voeren één beleid. Als het gaat om verzekeringen, maar net zo goed als het gaat om dakloosheid of perspectief voor mensen die dit treft, dan voel ik mij medeverantwoordelijk en ben ik daarop aanspreekbaar.

De **voorzitter**:

Gaat u verder.

Minister **Van Hijum**:

Op ontslag op staande voet ben ik ingegaan.

Mevrouw Van Dijk vroeg nog of opdrachtgevers die checklist inzetten om te achterhalen of zij werken met malafide uitzenders, of ik die checklist breder kan inzetten en of ik die onderdeel kan laten maken van het inspectiekader van de Arbeidsinspectie. Ik ben het met haar eens dat het gebruik van die checklist helpt. Ik ben bijvoorbeeld met de vleessector in gesprek om het toepassen van die checklist breder te bevorderen. We kunnen het uiteindelijk natuurlijk niet verplichten, maar een branchevereniging kan zeker aanmoedigen en naar de achterban communiceren: maak daarvan gebruik. Ik weet dat dat in de praktijk ook gebeurt. Ik zou eigenlijk graag zien dat ook sectoren een rapportage maken van die checklist, zodat zij actief kunnen ingrijpen wanneer een uitlener niet aan de checks voldoet. De Arbeidsinspectie kan daar dus niet zelf op handhaven, maar het kan wel nadrukkelijk een belangrijke rol spelen bij de eigen verantwoordelijkheid van een sector en van een bedrijf.

Dan bijna tot slot. Ik ben er bijna doorheen, voorzitter. Mevrouw Podt vroeg nog of een hoger minimumloon, eerlijke arbeidsvoorwaarden en minder flexibilisering helpen om een rem op arbeidsmigratie te zetten. In algemene zin denk ik dat dat zo is. Op alle punten onderneemt het kabinet actie. Het minimumloon is natuurlijk fors verhoogd de afgelopen jaren en is hoog in Europees perspectief. We hebben een brede aanpak om minder flexibilisering te krijgen. Die staat hier ook vaak ter discussie in de Kamer, zeg ik nog maar even. We hebben ook een brede aanpak om misstanden waarmee arbeidsvoorwaarden worden ontdoken, tegen te gaan. Ook daar blijven we bijvoorbeeld mee doorgaan.

De heer Aartsen en mevrouw Podt vroegen nog of ik sneller iets kan doen met detachering; dat is ook een terugkerende discussie. Ik ga de heer Aartsen opnieuw vertellen dat ik het zeer met hem eens ben dat die sluiproute van detachering onwenselijk is en aangepakt moet worden. Het heeft ook de hoogste prioriteit op mijn Europese agenda, om het maar even zo te zeggen. Vorige week maandag heb ik voor het eerst een Europese Sociale Raad gehad. Dit is echt iets waar we met andere landen op inzetten om aan de ene kant lacunes in de regelgeving te verhelpen en aan de andere kant het mandaat van de Europese arbeidsinspectie en de samenwerking tussen lidstaten te verbeteren.

Ik heb u toegezegd dat ik u voor de zomer van 2025 zal informeren over het zelf gebruikmaken of aanpassen van nationale wetgeving. Ik snap het gevoel van urgentie dat daarbij zit. Tegelijkertijd zou ik echt willen waken voor te grote verwachtingen op dat punt, want hier is ook gewoon veel jurisprudentie over. Ik weet dat de heer Aartsen zegt dat er van alles kan, maar aan de andere kant zie je dat er heel veel jurisprudentie is, die landen al heeft teruggefloten op een aantal voorstellen. We kijken er dus naar. Daar waar het kan, zullen we handelen. Op Europees niveau handelen we, maar het is wel zo veel werk dat we dat niet voor de zomer van 2025 kunnen doen.

De heer **Aartsen** (VVD):

Niet om lullig te doen, maar ik vraag me oprecht af wat dan het vele werk is. Landen als Oostenrijk en Duitsland hebben deze richtlijn bijvoorbeeld al aangepast op nationaal niveau. Die hebben gezegd: voor de tijd die je in het land en het zendland moet doorbrengen, doen we eerst een jaar en vervolgens een halfjaar. Daar heeft het Europese Hof vervolgens iets van gevonden. Maar wij kunnen toch op basis van de jurisprudentie "niet zes maanden, maar vijf maanden" zeggen? Dat kan toch? Het punt is wel: voordat het Hof van Justitie daar iets over heeft gezegd, zijn we zes jaar verder. In die zes jaar tijd is de wet de wet. Die is dan gewoon geldig. Dat is toch ook een beetje, wat ik vanuit mijn kant noem, de katholieke soepelheid die we misschien moeten gaan betrachten met dit soort zaken?

De **voorzitter**:

Meneer Aartsen, dat is een hellend vlak!

Minister **Van Hijum**:

Ik ben niet katholiek. Misschien zit daarin ook wel een verschil, maar dat weet ik niet. Maar hierin zit natuurlijk wel het punt. Ik snap namelijk echt wel wat de heer Aartsen zegt. Hij zegt: kijk nou creatief naar die wet- en regelgeving en probeer daarin de ruimte op te zoeken. Dat doen we ook, maar met uitspraken van het Hof kun je niet zeggen: oké, zes maanden mocht het niet, dus laten we nu maar vijf maanden doen. Er zit natuurlijk een wereld achter waarom dat dan niet kan, want de richtlijn schrijft een bepaalde periode voor. Ik weet ook wat het verzet is van andere lidstaten — dat heb ik gemerkt in de bilaterale gesprekken die ik al heb gehad — tegen überhaupt pogingen om die termijn in de richtlijn op te rekken. Dat zouden we namelijk graag willen. We zouden in die richtlijn een veel langere wachttijd willen voor de periode dat mensen eerst in een bepaald land moeten werken voordat ze doorgedetacheerd kunnen worden. Dat ligt ook buitengewoon gevoelig in de internationale context. Maar ik kan u ervan verzekeren dat we daar heel hard aan werken. Waar we ruimte zien, gaan we die benutten. Maar juist dat vraagt om het echt goed kennen van jurisprudentie en het kunnen vertalen daarvan naar wetgeving. Nogmaals, ik zal u over de voortgang blijven informeren.

De heer **Aartsen** (VVD):

Ik blijf het dan herhalen. Ik vraag de minister: wat moet er dan nog aan jurisprudentie verkend worden? Want nogmaals: het is een halfjaar, een jaar. We kunnen "vijf maanden" zeggen en dan zetten we het op drie maanden. Ik bedoel: we kunnen met elkaar een rationale verzinnen. Die 130% wml is ook zo'n rationale. De rationale is namelijk als volgt. Eén. Er is een groot probleem met dit soort mensen, want uiteindelijk is dit een recept voor mensenhandel. Volgens mij kunnen we boeken vol schrijven met verhalen over waarom we dat als onderbouwing aanleveren. Het is een recept voor uitbuiting. Twee. Het is een ondermijning van de nationale competentie. De nationale competentie ten aanzien van het hierheen halen van mensen van buiten de Unie ligt namelijk op Nederlands niveau. Het is een sluiproute die onze nationale competentie ondermijnt. Dat zijn volgens mij twee spijkerharde argumenten, die we goed overeind kunnen houden.

Minister **Van Hijum**:

Dat vinden wij. Ik kan die rationaliteit ook volgen. Maar het is vrij verkeer van diensten. Daar wordt ook op Europees niveau en door andere landen heel principieel aan vastgehouden. Dat pakt voor ons heel ongunstig uit. Dat is ook de reden waarom we die regelgeving überhaupt ter discussie willen stellen. Er zijn ook allerlei manieren die worden gebruikt om onder de Nederlandse arbeidsvoorwaarden uit te komen. Ik zie dat dat ongewenst is. Maar de mogelijkheden om daar met eigen regelgeving onderuit te duiken, zijn nou eenmaal beperkt. Dat is het vervelende aan überhaupt die hele constructie. Ik weet dat mevrouw Patijn ook weleens heeft voorgesteld om die constructie als "niet van toepassing" te verklaren op de uitzendsector. Dat zou mij een lief ding waard zijn, maar dat kan ook niet.

De **voorzitter**:

Afrondend, kort.

De heer **Aartsen** (VVD):

Zou ik dan, om te kijken of we dit verder kunnen brengen, op z'n minst nog schriftelijk van de minister kunnen ontvangen wat er gebeurt op het moment dat de Nederlandse wetgever in een wetstraject bepaalt om die detacheringsrichtlijn aan te passen, zoals Duitsland en Oostenrijk hebben gedaan? We hebben dus deze implementatiewet en vervolgens wijzigen we die. Op dat

moment is dat de wet. Dan kan volgens mij een ander Europees land of de Europese Commissie naar de rechter stappen. Maar in de tussenliggende tijd — dat kan gerust een jaar of vijf duren — is toch gewoon de wet de wet en zijn dat de spelregels die op dat moment gelden? Zou de minister dan op z'n minst aan de Kamer kunnen doen toekomen wat nou het juridische traject is als wij die implementatiewet zouden willen aanpassen?

Minister **Van Hijum**:

Laat ik dan toezeggen dat ik dat in de aanloop naar de eerstvolgende Europese Raad Sociaal Beleid — dat is volgens mij in maart, zeg ik uit mijn hoofd — op een rij zet voor de heer Aartsen.

De heer **Van Kent** (SP):

De heer Aartsen van de VVD en de SP zijn het zelden met elkaar eens, maar op dit punt zijn we het zeer eens; dat wil ik even onderstrepen. Ik wil de minister echt vragen om haast te maken, want wachten tot de zomer zit er echt niet in. Er zijn nu mensen uit Moldavië die in vrachtwagens leven. Die komen eens in de twee maanden een keer thuis en dan blijft de vrachtwagen hier. De misstanden zijn krankzinnig. Ik heb de brief die de minister daarover heeft gestuurd, gelezen. Dank daarvoor. Daar staat allerlei informatie in. Ik zou de minister willen vragen om in de tussentijd te doen wat wel kan. Ik begrijp dat het met de collega van IenW moet, maar wat wel kan, is gewoon gaan handhaven. Daar worden wetten en regels overtreden. Mensen mogen niet al die ritten binnen Nederland doen. De cabotagerichtlijn staat dat in de weg. Dat is ook een belangrijke reden waarom zo veel mensen via die detachingsconstructies in Nederland werken. De vraag is dus of de minister haast wil maken en ervoor wil zorgen dat er in de tussentijd veel meer wordt gehandhaafd.

De **voorzitter**:

Laten we allemaal haast maken.

Minister **Van Hijum**:

Om te beginnen ontken ik niet dat die misstanden er zijn. Ik ontken ook niet dat die sluiproute er is. Sterker nog, je ziet een soort waterbedeffect. Waar je op uitzendconstructies gaat drukken, komt het weer via detachering of schijnzelfstandigheid naar boven. Ik zie dat, en ook de Arbeidsinspectie ziet dat. Ook om die reden hebben we nu al een paar keer achter elkaar de Arbeidsinspectie uitgebreid, kijken we naar hogere boetes en werken we intensief samen. Dus ja, we gaan de handhaving intensiveren. Alleen, en daar wil ik eerlijk over zijn, ik waak voor overspannen verwachtingen over wat je met aanpassing van de regelgeving binnen het kader van de Europese wet- en regelgeving op dit moment kunt aanvullen. Maar nogmaals, ik heb daar net een toezegging over gedaan in de richting van de Kamer. Daar zal ik mij uiteraard aan houden.

De heer **Van Kent** (SP):

Die informatie krijgen we voor maart. Maar hoe kan het dat ik als eenvoudig SP-Kamerlid bij vrachtwagens in de Botlek bij Rotterdam aanklop en dat negen van de tien mensen die ik daar spreek, via een illegale constructie hier al weken aan het werk zijn? Hoe kan het dat ik daar bij die vrachtwagen aanklop, maar de inspecteur dat niet kan?

De **voorzitter**:

De minister.

De heer **Van Kent** (SP):

Het is overal, óveral zichtbaar. Overal te vinden.

Minister **Van Hijum**:

Ook hier geldt dat de Arbeidsinspectie niet overal tegelijk kan zijn. Maar ze weten van deze misstanden en zetten daar ook capaciteit op in. Dat is wat ik daar in het algemeen over kan zeggen.

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik wil het toch nog even concreet maken. De heer Aartsen en ik hebben eerder samen een motie ingediend om echt te kijken wat je niet alleen in Europa kunt doen, maar juist ook al in Nederland. De minister geeft aan dat het heel ingewikkeld is. Dat heeft hij natuurlijk eerder ook al gezegd. Maar ik ben dan toch benieuwd naar bijvoorbeeld die eis van 125% van het minimumloon. Wat maakt nou dat het zo ingewikkeld is om dat als Nederland te doen? Ik zoek een beetje waar wij als

Nederland al wat stappen kunnen zetten terwijl dat in Europa natuurlijk nog heel veel onderhandeling vergt.

Minister Van Hijum:

Omdat je ook volgens de Detacheringsrichtlijn gehouden bent om de harde kern van de Nederlandse arbeidsvoorwaarden te volgen. Dus het minimumloon is altijd de ondergrens die je moet kunnen handhaven. Maar als je hoger komt, is dat al snel een drempel en een barrière voor de dienstverlening. Dat is wat ertegenin wordt gebracht. De facto wil je een route onaantrekkelijker maken dan eigenlijk de voorwaarden die de regelgeving zelf stelt, toestaan.

Mevrouw Patijn (GroenLinks-PvdA):

Ik hoor een toezegging voor een brief. Dat is heel fijn, daar ben ik erg enthousiast over. Maar omdat de doordetachering op dit moment met name plaatsvindt in het vrachtvervoer en de bouw — dat zijn de grootste groepen — zou ik het heel fijn vinden als de minister in die brief ook mee kan nemen of er meegekeken kan worden naar de Bouwplaats-ID pas. Dat is een beetje nieuw hier, maar het is wel een middel om veel meer inzicht te krijgen in en veel meer duidelijkheid te krijgen over wie daar werken.

Minister Van Hijum:

Ja, die wil ik daarin meenemen. Ik weet niet of daar eerder een vraag over is gesteld, maar dat aspect kan ik meenemen.

De voorzitter:

Ik ben benieuwd of de minister tot een afronding kan komen.

Minister Van Hijum:

Ja, dat kan. Ik heb nog één vraag voor mij liggen, een vraag van mevrouw Rijkers, die mij vroeg wat er bij de beleidsdoorlichting bedoeld wordt met "sectorale kenmerken". Hoe verhoudt dat zich tot de agrarische sector? In de brief over arbeidsmigratie en arbeidsmarktkrapte hebben we aangegeven dat wij het huidige overheidsbeleid gaan doorlichten, waarbij we subsidies, fiscale faciliteiten en regelingen in het licht van arbeidsmarktkrapte en migratie gaan herbezielen. Daarbij worden ook sectorale kenmerken en maatschappelijke baten meegenomen. Dat onderzoek kent een aantal fasen. Uiteindelijk maken we ook een weging van het beleid waarbij het maatschappelijk belang en sectorale kenmerken worden meegenomen. We bekijken nog een beetje hoe we dat precies doen, maar we kijken dan natuurlijk ook naar de vraag hoe de economie en de arbeidsmarkt van de toekomst eruit moeten zien, wat belangrijk is voor ons toekomstig verdienvermogen en wat het bijdraagt aan brede welvaart en autonomie. Dat zijn een paar dingen waarover we nu nadenken. Dan heb ik het over de vraag hoe je in de uiteindelijke weging iets over sectoren zou kunnen zeggen.

Voorzitter. Ik verkeer in de veronderstelling dat ik daarmee alle vragen heb beantwoord.

De voorzitter:

Dank u wel. We hebben ook nog een tweede termijn, mocht dat toch niet het geval zijn.

Dan ga ik nu ook graag verder met die tweede termijn. Ik nodig mevrouw Patijn uit om haar bijdrage te doen. Gaat uw gang.

Termijn inbreng

Mevrouw Patijn (GroenLinks-PvdA):

Heb ik 1 minuut en 20 seconden?

De voorzitter:

Zeker, dus u moet tempo maken.

Mevrouw Patijn (GroenLinks-PvdA):

Wow, dat wist ik niet van tevoren. Dan moet ik even nadenken. Dit had ik gemist.

Oké. Ik heb een viertal moties. Ik ga waanzinnig mijn best doen.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Wtta wederom wordt uitgesteld en de datum van inwerkingtreding nog altijd onduidelijk is;

overwegende dat gemeenten baat zouden hebben bij tussentijdse maatregelen;

verzoekt de regering op korte termijn in gesprek te gaan met de VNG over de mogelijkheid tot samenwerking wat betreft lokale vestigingsvergunningen en de handhaving daarvan voor uitzendbureaus binnen de gemeenten, en de kamer hierover in het eerste kwartaal van 2025 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Patijn en Mutluer.

Zij krijgt nr. 18 (36446).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat lokale handhaving een probleem blijft voor gemeenten;

van mening dat lokale vestigingsvergunningen een uitkomst kunnen bieden op korte termijn;

verzoekt de regering de extra 45 fte's voor de Arbeidsinspectie ook op lokaal niveau in te zetten voor handhaving,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Patijn en Van Kent.

Zij krijgt nr. 19 (36446).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat schijnzelfstandigheid een groeiend fenomeen is onder arbeidsmigranten;

overwegende dat schijnzelfstandigheid arbeidsmigranten nog kwetsbaarder maakt;

verzoekt de regering de beleidsregels voor de KVK aan te passen, zodat zzp'ers zich alleen kunnen inschrijven als zij ingeschreven staan in het bevolkingsregister (BRP),

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Patijn, Aartsen, Ceder, Van Kent en Inge van Dijk.

Zij krijgt nr. 20 (36446).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat arbeidsmigranten vaak onbekend zijn met de rechten die ze in Nederland hebben;

constaterende dat te weinig arbeidsmigranten afweten van de website WorkinNL;

verzoekt de regering om werkgevers die arbeidsmigranten in dienst hebben te verplichten om op de loonstrook een verwijzing naar WorkinNL, met QR-code, op te nemen en de Arbeidsinspectie de bevoegdheid te geven hierop te handhaven,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Patijn, Podt en Van Kent.

Zij krijgt nr. 21 (36446).

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Het is gelukt. Dank u wel.

Dan nodig ik graag ... O, de heer Aartsen slaat zijn termijn over. Dan is het woord aan de heer Ceder van de ChristenUnie. Gaat uw gang.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Ik heb een aantal moties.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet uitstel van de Wtta heeft aangekondigd;

overwegende dat de bedrijfseffectrapportage nog niet het verplichtende karakter heeft van een dergelijk afwegingskader;

verzoekt de regering om in samenspraak met medeoverheden een keus te maken wat betreft hoe in het uniform verplichtende afwegingskader bedrijfseffectrapportage voor randvoorwaarden voor het ontwikkelen van nieuwe bedrijvigheid wordt geborgd, waarbij het regionale karakter wordt betrokken, en een voorstel uiterlijk voor het zomerreces van 2025 naar de Kamer te sturen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door de leden Ceder en Patijn.

Zij krijgt nr. 22 (36446).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de Waadi werknemers beschermt tegen uitbuiting door malafide uitzendbureaus;

constaterende dat een handhaver die misstanden constateert dit vanwege de AVG en een gebrek aan een wettelijke grondslag nu niet mag melden bij de desbetreffende gemeente;

overwegende dat er wel naar de gemeenten met de vinger wordt gewezen als er iets misgaat;

verzoekt de regering om de belemmeringen rond wederzijdse gegevensuitwisseling tussen de handhavingsinstanties en gemeenten met betrekking tot misstanden rondom arbeidsmigratie weg te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**:

Deze motie is voorgesteld door het lid Ceder.

Zij krijgt nr. 23 (36446).

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Tot slot, voorzitter. Deze gaat volgens mij ook over het uitstel. Ik heb een motie waarin de Kamer uitsprekt de wet snel te willen behandelen en tegelijkertijd de minister een opdracht geeft ten aanzien van de voorbereiding.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het kabinet uitstel van de Wtta heeft aangekondigd;

overwegende dat het van wezenlijk belang is dat de Wtta er snel komt, zodat er snel meer regulering komt ten aanzien van arbeidsmigratie en het uitbuiten van arbeidsmigranten;

spreekt uit dat de Wtta alsnog uiterlijk in Q1 van 2025 in de Kamer wordt behandeld;

verzoekt de regering ernaar te streven om de ingangsdatum te stellen op 1 juli 2026, uiterlijk in januari 2025 met een brief te komen met de uitdagingen, en aan te geven of die binnen SZW kunnen worden uitgevoerd,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Ceder, Aartsen, Van Kent, Inge van Dijk, Patijn, Podt en Postma.

Zij krijgt nr. 24 (36446).

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Podt? Nee. Dan is het woord aan de heer Van Kent. O, meneer Ceder?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Zou ik onder de laatste motie nog de naam Postma mogen zetten? Die had dat keurig aangegeven; dit is mijn fout. Als zij er dus nog onder kan komen, graag.

De voorzitter:

Dank u wel. Gaat uw gang, meneer Van Kent.

De heer **Van Kent** (SP):

Dank, voorzitter. Twee moties vanuit de SP.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat er in de Wtta een financiële zekerheidsstelling van €100.000 staat;

verzoekt de regering de financiële zekerheidsstelling verplicht te stellen voor alle uitzendbureaus;

verzoekt de regering de financiële zekerheidsstelling te verhogen naar €150.000,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door het lid Van Kent.

Zij krijgt nr. 25 (36446).

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de minister sinds 3 juni 2024 in gesprek is met brancheorganisaties en vakbonden om tot een actieplan te komen om binnen twaalf maanden alle malafide uitzenders uit de vlees- en pluimveesector verwijderd te hebben;

verzoekt de regering vanaf 3 juni 2025 een uitzendverbod in de vlees- en pluimveesectoren in te stellen als dit doel niet behaald is,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Van Kent en Patijn.

Zij krijgt nr. 26 (36446).

De heer Van Kent (SP):

Wat betreft die laatste motie. Ik heb de minister wel gehoord, dat hij de sector aan deze afspraak gaat houden. De motie die ik net heb ingediend, kan denk ik gezien worden als een duidelijk signaal vanuit de Tweede Kamer aan de sector, dus een ruggensteun voor de minister in zijn strijd om die sector te dwingen om afscheid te nemen van al die malafide uitzendbureaus. Ik hoop dus op warme steun voor dat voorstel.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Postma.

Mevrouw Postma (NSC):

Dank u wel, voorzitter. Ik heb één motie.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat een juiste en actuele registratie van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen essentieel is om uitbuiting tegen te gaan en effectief toezicht te kunnen houden;

overwegende dat de Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten pas op termijn in werking zal treden;

van mening dat werkgevers nu al een actieve rol moeten spelen in het bevorderen van correcte registratie van arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen;

verzoekt de regering om een bevorderingsplicht, vergewisplicht en meldplicht voor alle werkgevers ten aanzien van een correcte registratie in de Basisregistratie Personen verder uit te werken, en de Kamer over de concrete haalbaarheid hiervan in Q1 2025 te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Postma en Ceder.

Zij krijgt nr. 27 (36446).

Dank u wel. Mevrouw Inge van Dijk ziet af van haar tweede termijn en de heer Boon ziet ook af van een tweede termijn. Kijk, dit gaat snel. Mevrouw Rijkers-Oosterkamp ook. Dan zijn wij volgens mij nu het hele rondje rond. Ik kijk even naar de minister om te zien hoeveel tijd hij nodig heeft voor de appreciatie. De minister geeft aan tien minuten nodig te hebben voor de appreciatie, dus ik schors tot 17.50 uur.

De vergadering wordt van 17.40 uur tot 17.51 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is het debat over het opnieuw uitstellen van de Wet toelating ter beschikkingstelling van arbeidskrachten en we zijn toe aan de tweede termijn van kabinet. Ik nodig de minister uit voor de appreciatie van de ingediende moties. Gaat uw gang.

Termijn antwoord

Minister Van Hijum:

Dank, voorzitter. De motie op stuk nr. 18 van mevrouw Patijn kan ik aan het oordeel van de Kamer laten. Ik heb het toegezegd, maar het lijkt mij oordeel Kamer.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 18 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Van Hijum**:

In de motie op stuk nr. 19 vraagt zij mij om de capaciteit van de Arbeidsinspectie ook lokaal in te zetten. Ik heb gezegd dat als ik 'm mag uitleggen als dat de Arbeidsinspectie met gemeentes samenwerkt en acteert op basis van signalen, ik 'm oordeel Kamer kan geven. Als zij bedoelt dat hiervoor capaciteit naar gemeenten moet, dan moet ik 'm ontraden.

De **voorzitter**:

Mevrouw Patijn knikt.

Minister **Van Hijum**:

Als het gaat om op basis van signalen samenwerken, dan is het wat mij betreft oordeel Kamer.

De **voorzitter**:

Dan krijgt de motie op stuk nr. 19 oordeel Kamer.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 20 over de beleidsregels voor de KVK acht ik toch echt overbodig, omdat de Kamer van Koophandel nu al toetst of iemand in het bezit is van een burgerservicenummer. Dat kun je enkel verkrijgen als je ingeschreven staat in de Basisregistratie Personen als ingezetene of als niet-ingezetene. In die zin is die overbodig.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 20 is overbodig.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 21 is overbodig, in de zin dat ik heb toegezegd dat ik wil verkennen hoe de informatie op de loonstrook terecht zou kunnen komen. Ik wil de Kamer daarover uiterlijk voor het volgende debat over arbeidsmigratie informeren. Dat is volgens mij in februari. Op dit moment gaat een verplichting, ook een verplichting die de Arbeidsinspectie zou kunnen handhaven, ons vooralsnog te ver. Dat is de toezegging die ik wil doen. Daarmee is deze motie ontraden.

De **voorzitter**:

Ik kijk even naar mevrouw Patijn. U krijgt een toezegging op de motie op stuk nr. 21. Ook is de motie ontraden. Volgens mij heeft u nog een vraag over de motie op stuk nr. 20. Gaat uw gang.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Het is niet alleen het bsn-nummer. Maar op het moment dat er wel een BRP-registratie is, is er ook veel meer inzicht in waar mensen wonen. Het is ook voor de gemeenten weer relevant om daar inzicht in te kunnen krijgen. Ik vind het zonde dat die als overbodig bestempeld wordt, omdat juist ook gemeenten hierom gevraagd hebben.

De **voorzitter**:

De minister over de motie op stuk nr. 20.

Minister **Van Hijum**:

Ja, maar het verzoek is hier of de beleidsregels moeten worden aangepast, zodat zzp'ers zich alleen kunnen inschrijven als zij ingeschreven staan in het bevolkingsregister. Maar daarvoor hoeven de beleidsregels niet aangepast te worden, want dat is al de praktijk. Dat is waarom de motie ontraden wordt.

De **voorzitter**:

U had net "overbodig" gezegd bij de motie op stuk nr. 20.

Minister **Van Hijum**:

Ja, sorry. Excuus, overbodig.

De **voorzitter**:

Dan blijft de motie op stuk nr. 20 overbodig. De motie op stuk nr. 21 werd ontraden met een toezegging. Ik kijk even naar mevrouw Patijn. Nee, de motie op stuk nr. 20 kreeg van de minister

net de appreciatie "overbodig". Bij de motie op stuk nr. 21 hoorde ik een toezegging van de minister.

Minister **Van Hijum**:

Ja, daarover heb ik gezegd: ontraden.

De **voorzitter**:

En de appreciatie "ontraden".

Minister **Van Hijum**:

Dat klopt, vanwege de bevoegdheid om erop te handhaven. Dat gaat ons te ver. Ik wil via Work in NL arbeidsmigranten beter informeren. Ik ga ook kijken wat ik kan doen om de loonstrook te benutten. Daarvoor kom ik voor februari volgend jaar met een brief.

Mevrouw **Patijn** (GroenLinks-PvdA):

Fijn dat die toezegging er ligt. Dan houd ik 'm nog heel even aan. Ik moet nog even nadenken.

De **voorzitter**:

Op verzoek van mevrouw Patijn stel ik voor haar motie (36446, nr. 21) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 22 over het afwegingskader bedrijfseffectrapportage geef ik oordeel Kamer ...

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 22 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Van Hijum**:

... met de winstwaarschuwing dat ik betwijfel of er voor de zomer al een voorstel ligt. Maar ik wil wel de Kamer voor de zomer informeren.

De motie op stuk nr. 23 gaat over de belemmeringen rond handhaving. De huidige toezichts- en handhavingsbevoegdheden laten toe dat gegevens uitgewisseld kunnen worden. Het probleem wordt niet helemaal herkend. We staan altijd open voor signalen dat de gegevensuitwisseling niet goed verloopt, met concrete voorbeelden waarom dat dan niet aan de orde is. Dus de oproep aan de gemeenten is ook: help ons hierbij. In dat kader kan ik 'm oordeel Kamer geven om uiteindelijk knelpunten, daar waar ze bestaan, ook te kunnen opsporen.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 23 krijgt oordeel Kamer.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 24 krijgt ook oordeel Kamer. Hierbij zou ik wel graag willen aangeven dat het vooral aan de Kamer zelf is om de behandeling van de Wtta in te plannen. Ik heb toegezegd in januari zo veel mogelijk te melden over wat we weten over de uitvoering, inclusief allerlei consequenties ervan. Ik zal wel ook hier eerlijk zijn: echt nog niet alle vragen over de uitvoering zullen in detail beantwoord kunnen zijn. Ik kan ook niet beloven dat ik al echt definitief kan zeggen wat de invoeringsdatum wordt. Ik kan wel zeggen: het wordt geen dag later dan kan. De urgentie wordt gedeeld door uw Kamer en mijzelf, maar er moet nog heel veel gebeuren voordat de wet in werking kan treden. Dat moet niet alleen snel, maar vooral ook zorgvuldig.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 24 krijgt oordeel Kamer. De motie op stuk nr. 25.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 25 is een herhaling van het pleidooi van de heer Van Kent. Ik zou die als ontijdig willen kwalificeren. Ik heb namelijk toegezegd dat we in het debat over de Wtta daarover kunnen spreken. Dat kan ook tegen die tijd in de vorm van amendementen. Ik zou 'm dus hier als ontijdig willen kwalificeren.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 25 krijgt als oordeel "ontijdig". De motie op stuk nr. 26.

Minister **Van Hijum**:

De motie op stuk nr. 26 zou ik om twee redenen willen ontraden. Ik heb aangegeven dat er wat mij betreft inderdaad een hele duidelijke intentie, afspraak en doelstelling liggen van de afspraken die we met de vleessector hebben. Het is wel zo dat het uitzendverbod en het onderzoek dat we laten uitvoeren naar het maximale percentage flexibele krachten niet primair en uitsluitend voor de vleessector wordt opgesteld. We hebben echt gezegd: het is een brede verkenning; het is niet alleen gekoppeld aan deze sector. Met de vleessector heb ik — daarover heeft u net een brief ontvangen — een aantal stevige afspraken staan. Ik ben ook nog niet tevreden met de voortgang. Er moet dus nog ontzettend veel gebeuren, maar ik vind het wat voorbarig om nu al met de stok achter de deur klaar te staan. Geef het wat dat betreft nog even een kans, zou ik zeggen.

De **voorzitter**:

De motie op stuk nr. 26 krijgt als oordeel "ontraden".

Minister **Van Hijum**:

Ja. Tot slot de motie op stuk nr. 27. Hoewel, hier staat 11.

De **voorzitter**:

Op papier staat er 11, maar het is de motie op stuk nr. 27.

Minister **Van Hijum**:

Die kan ik aan het oordeel van de Kamer laten als ik 'm zo mag uitleggen dat het een van de opties is die ik de komende tijd ga verkennen en bespreken met gemeenten. Uiteindelijk wil ik, zoals ik heb aangegeven, namelijk een instrument kiezen dat ons echt gaat helpen en dat uitvoerbaar en handhaafbaar is. Dit is een van de opties die we daarbij verkennen.

De **voorzitter**:

Ik kijk naar mevrouw Postma. Zij knikt. Dan krijgt de motie op stuk nr. 27 oordeel Kamer met deze interpretatie. Wij zijn aan het einde gekomen van de tweede termijn en dit debat. Ik wil alle leden bedanken voor hun aanwezigheid, evenals de minister in vak K.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**:

De stemmingen zijn volgende week dinsdag. Ik schors voor de dinerpauze tot 18.45 uur.